

**Το έπος του 40
Ογδόντα Δύο Χρόνια
από το μεγάλο ΟΧΙ
του Ελληνικού Λαού**

«Κάποτε θα πρέπει και τα θύματα να δικαιώνονται και οι θύτες να πληρώνουν για τις πράξεις τους»

σελ. 3

Το Καλέτζι Ιωαννίνων

Πηγή ποιητικής έμπνευσης του Νικηφόρου Βρεττάκου. «Τρία ποιήματα στη γυναίκα με το τσακισμένο χέρι»

σελ. 7

Να «σωθούν» τα καφενεία των χωριών

Μια δυνατή κραυγή από τον Δήμο Ζίτσας

σελ. 5

Η Ήπειρος ταξίδεψε στο Ηρώδειο

3 Οκτωβρίου 2018 Πανηπειρωτική Μυσταγωγία στο Ηρώδειο

σελ. 14

Εορταστικές εκδηλώσεις στην Πάτρα

Ο πανηγυρικός της ημέρας που εκφώνησε ο πρόεδρος του Πανηπειρωτικού Συλλόγου Πατρών, Αλέξανδρος Χαΐδας

σελ. 16

Ηπειρώτικο Πανηγύρι 2.10.2022

Κυριάρχησε η Ηπειρώτικη Μουσική Πανδαισία

Μπροστά τα παιδιά!

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, ιδρύθηκε το 1937. Είναι η ισχυρότερη και μεγαλύτερη ένωση της Ηπειρώτικης Αποδημίας, με 500 μέλη -ομοσπονδίες, συλλόγους, σωματεία, αδελφότητες. Παράγει πολιτισμό, στηρίζει την Ήπειρο, την Αποδημία της, προβάλλει την Ελλάδα σε όλο τον κόσμο. Οι Ηπειρώτες ευεργέτες - δωρητές, έδωσαν στην Αττική, ιδίως στην Αθήνα την πρωτεύουσα της Ελλάδας, τα μεγαλύτερα και εμβληματικότερα κτήριά της. Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία, συνέχισε το έργο τους προσφέροντας πολιτισμό. Κάτι που τονίστηκε και φέτος τόσο από τον Περιφερειάρχη Αττικής που υποσχέθηκε ότι η Περιφέρεια Αττικής θα κάνει πραγματικότητα το «ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ», όσο και από τον Δήμαρχο Αθηναίων που εκθείασε την προσφορά των Ηπειρωτών ευεργετών στην Αθήνα και την αντίστοιχη προσφορά της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας στην πολιτιστική ιστορία της Ελληνικής πρωτεύουσας, στο «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ 2022». Η σημερινή στέγασή της στο ακίνητο της οδού Κλεισθένους, δεν μπορεί να καλύψει το μέγεθός της, τις δράσεις της, για αυτό κρίθηκε αναγκαίο τα τελευταία χρόνια, από όλα τα Διοικητικά της Συμβούλια, να βρεθεί ένας νέος χώρος που θα στεγάσει όλες αυτές τις προσπάθειες, το «ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ». Τα Διοικητικά Συμβούλια επίσημα μιλήσανε με την Πολιτεία, κατέθεσαν το έργο της και τις απόψεις της για την ίδρυση ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΣΤΕΓΗΣ, ενός κέντρου πολιτισμικής κιβωτού, όπου ο εθνικός μας πολιτισμός και η ηπειρωτική παράδοση θα είναι η κύρια πηγή έμπνευσης, δημιουργίας, δράσης. Συμφωνήθηκε

Το «ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ»

Αναγκαίο για την Ήπειρο και τον Πολιτισμό

η παραχώρηση οικοπέδου περίπου 4 στρεμμάτων στο Μαρούσι.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Το έτος 2008 το τελευταίο παραχωρητήριο του οικοπέδου στην περιοχή Αμαρουσίου των 3800 τ.μ. έλεγε ότι μέσα σε 5 χρόνια θα πρέπει να αρχίσουν οι εργασίες ανέγερσης της στέγης των Ηπειρωτών. Δεν εδόθη όμως από την ΚΕΔ η κυριότητα αλλά η χρήση επί αόριστον. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Π.Σ.Ε. απευθύνθηκε τότε στην εταιρεία ακινήτων που είχε υποκαταστήσει την ΚΕΔ και είπε το αυτονόητο να υλοποιηθούν οι υποχρεώσεις της, ήτοι να γίνει άμεσα σύσταση κάθετης ιδιοκτησίας και να χωροθετηθούν τα 3800 τ.μ. γιατί το ακίνητο ήταν μεγαλύτερο και

στη συνέχεια να παραδοθεί στην Πανηπειρωτική. Όταν διαπιστώσαμε ότι τίποτα δεν έκανε η εταιρεία στείλαμε εξώδικο με τα ίδια αιτήματα. Η απάντηση της εταιρείας ακινήτων ήταν ότι από τον Απρίλιο του 2014 με το νόμο των μεσοπρόθεσμου είχε δοθεί ολόκληρο το ακίνητο κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή στο Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας Δημοσίου, το γνωστό ΤΑΙΠΕΔ. Μόλις πήραμε το εξώδικο στείλαμε κι εμείς εξώδικο στο ΤΑΙΠΕΔ και μας απάντησαν ότι και εάν ακόμη έχει παραχωρηθεί, νομίμως το κατέχουμε και οποιοσδήποτε έχει χρήση ή κυριότητα σε ακίνητα που μας έχουν μεταβιβαστεί έχετε το δικαίωμα, αφού εμείς καταγγέλλουμε τη χρήση που σας έχουν δώσει ή την κυριότητα, να προσφύγετε εναντίον του Ελληνικού Δημοσίου και να διεκδικήσετε αποζημίωση. Υπενθυμίζουμε ότι το αρχικό τίμημα ήταν 50 εκατομμύρια δραχμές και στη συνέχεια κατέβηκε στα 35 εκατομμύρια. Τα 15 εκατομμύρια καταβλήθηκαν από το ταμείο της Πανηπειρωτικής και τα υπόλοιπα 20 εκατομμύρια συμπληρώθηκαν με επιχορήγηση του Υπουργείου Πολιτισμού στην Πανηπειρωτική, με την αφελέη του Υπουργείου Οικονομικών. Στην εποχή που ζούμε και με τα οικονομικά που διαθέτουμε είναι δύσκολο το όραμά μας να γίνει πραγματικότητα.

Προτείνουμε ή να γίνει ανταλλαγή με ακίνητο παραδοσιακό στο κέντρο αλλά να είναι ανακαινισμένο ή να μας επιστραφούν 35.000.000 δρχ. νομιμοτόκως από τότε που καταβλήθηκαν γύρω στις 150.000 ευρώ.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟ «ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ» ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ!

Πρέβεζα: Εκατόν δεκα χρόνια ελεύθεροι

Η Πρέβεζα, η πόλη μου γιορτάζει εκατόν δεκα χρόνια ελευθερίας από τον τουρκικό ζυγό. Ένας αιώνας και κάτι είναι συνάμα πολύς αλλά και ελάχιστος χρόνος μια πόλη να βρει τα «πατήματά της».

Να συμμαζέψει και πάλι το νοικοκυριό της, να φυτέψει τα λουλούδια της, να ζωντανέψει το χαμόγελό της και κυρίως να ξαναχτίσει το όχυρά της.

Για τους «εχθρούς» που πάντα θα παραμονεύουν να εισβάλουν όχι ετούτη τη φορά με τα όπλα, αλλά με τα συμφέροντα, δολοφονικές προσφορές και μεγαλεπήβολες υποσχέσεις. Η Πρέβεζα αλλάζει

και ανήκει στη γενιά που έζησε αυτές τις αλλαγές. Άλλες τις συνήθισα και άλλες όχι. Όμως άκουσα πολλές φορές την πόλη μας να «μιλά».

Τα φωτεινά καλοκαίρια και τους μικρούς της χειμώνες, τις μουντές βροχερές μέρες και τις φεγγαρόλουστες νύχτες.

Λόγια μιας όμορφης πόλης που σήμερα γιορτάζει...

Σοφία Γιαμά

Η Π.Σ.Ε. συγκαίρει

Το Διοικητικό Συμβούλιο της "Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας" και η εφημερίδα "Πανηπειρωτική", συγκαίρουν τον Γιάννη Βέλλη, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου μας και της συντακτικής επιτροπής της εφημερίδας μας για την επανεκλογή του στο Διοικητικό Συμβούλιο & τη θέση του Ειδικού Γραμματέα της ιστορικής λογοτεχνικής ένωσης "ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ", με ιδρυτές, προέδρους και μέλη της από το 1934 μέχρι σήμερα τα σημαντικότερα ονόματα της Ελληνικής λογοτεχνίας.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΜΜΟΤΟΠΙΤΩΝ ΑΡΤΑΣ

Την Κυριακή 2 Οκτωβρίου 2022 πραγματοποιήθηκαν οι εκλογές στα γραφεία της Αδελφότητας Καποδιστρίου 12, με σκοπό την ανάδειξη νέου Δ.Σ.

Το νέο Δ.Σ. που εκλέχτηκε συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής:

Πρόεδρος: **Παπακωνσταντίνου Λουκάς**
Αντιπρόεδρος: **Καζής Βασίλης**
Γραμματέας: **Σιαμετη Μαρίαννα - Λαμρινή**

Ταμίας: **Μούτσιος Κωνσταντίνος**
Μέλος δημοσίων σχέσεων: **Σμυρνιωτάκης Ιωάννης**
Μέλη: **Βλάχας Χρήστος** και **Γιαννόπουλος Γιώργος**
Αναπληρωματικά μέλη: **Κύρκου Ελένη** και **Καψάλη Παναγιώτα του Παντελή.**

Πανηπειρωτική

Όργανο της

Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

Κλεισθέους 15, 105 52, Αθήνα • Τηλ.: 210 3241137-3243822 • Fax: 210 324382 e-mail: info@panepirotiki.com

Facebook: Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας
site: www.panepirotiki.com

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:

Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χήτος,

Πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ από Συντακτική Επιτροπή:

Χρήστος Τούμπουρος • Γιάννης Βέλλης • Μαρίκα Γκόνη • Μηνάς Ζέρβας
Ελένη Κοντούλη • Γιώργος Μουσαγός • Κατερίνα Σχισμένου
Μαρίνα Τζάκου • Ηλίας Χρηστάκος

Σύλλογος Ηπειρωτών Ζεφυρίου

Με μεγάλη επιτυχία διοργανώθηκε και φέτος η εκδήλωση -θεσμός του Συλλόγου Ηπειρωτών Ζεφυρίου με τον τίτλο: «ΤΣΙΠΟΥΡΑ». Μετά από δυο χρόνια απουσίας και πολλές απώλειες αγαπημένων ανθρώπων και πατριωτών ο Σύλλογος άρχισε να δραστηριοποιείται. Στην εκδήλωση αρχικά βράβευσε για την πολυτιμη και πολυετή προσφορά τους στο Σύλλογο, τον Βουλευτή Ν.Δ. Δυτικής Αττικής **Αθανάσιο Μπούρα**, τον Αντιδήμαρχο Φυλής και γαμπρό Ηπειρώτη **Αθανάσιο Σχίζα**, τον πρώην πρόεδρο του Συλλόγου **Ηλία Αθανασόπουλο** καθώς και των επί πολλά έτη μέλος του Δ.Σ. και δάσκαλο του Ζεφυρίου **Ελευθέριο Κωνσταντινίδη**. Την διενέργεια της εκδήλωσης βοήθησαν πολλά μέλη του Συλλόγου με δωρεές, αλλά κυρίως ο Δήμος Φυλής. Ο Πρόεδρος του Συλλόγου **Μηνάς Ζέρβας** τόνισε πως με την ιδιαίτερη αγάπη και βοήθεια που υπάρχει από όλα τα μέλη του Συλλόγου και ιδιαίτερα από τις νέες γενιές, ο Σύλλογος Ηπειρωτών θα έχει μεγάλη πορεία προσφοράς και διάδοσης του Ηπειρωτικού πολιτισμού στο Ζεφυρι και στον Δήμο Φυλής.

Την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας εκπροσώπησε ο Έφορος Δημοσίων Σχέσεων **Αντώνης Κοντός**, ο Ειδικός Γραμματέας **Χριστόφορος Ευθυμίου** και τα μέλη **Δημήτρης Σούκης** και **Κώστας Ζηκόπουλος**.

Μια εξαιρετική πράξη του Συλλόγου Ηπειρωτών Κορωπίου

Την Τρίτη 25.10.2022 ο πρόεδρος του Συλλόγου Ηπειρωτών Κορωπίου **Κωνσταντίνος Τόκης** και η Αντιπρόεδρος **Σοφία Τσιόστα** παρέδωσαν - δωρεά του Συλλόγου- στο Κέντρο Υγείας Κορωπίου ένα Αναπηρικό Αμαξίδιο.

Την παραλαβή έκανε ο Διευθυντής του Κέντρου Υγείας, Γενικός - Οικογενειακός Ιατρός, Επιδημιολόγος, Διδάκτωρ Τμήματος Ιατρικής Σχολής Επιστημών Υγείας Πανεπιστημίου Κρήτης **Γεώργιος Μπέλλος**. Το συγκεκριμένο Αναπηρικό Αμαξίδιο προήλθε από μέρος των εσόδων της λαχειοφόρου, που πραγματοποιήθηκε στην καλοκαιρινή μας εκδήλωση την Κυριακή 10/07/2022. Σε δήλωσή του ο πρόεδρος τόνισε:

«Διαχρονικός στόχος του συλλόγου μας (πάντα με την βοήθεια φίλων, μελών και χορηγών του συλλόγου), εκτός από την διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και

τις πολιτιστικές του δράσεις, είναι να στηρίζει κοινωνικές ομάδες του τόπου μας, αλλά και Κρατικές, Δημοτικές και Συλλογικές δομές που λειτουργούν για αυτό τον σκοπό».

Από την πλευρά μας να συγχαρούμε το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Ηπειρωτών Κορωπίου για την ευγενή αυτή πράξη που δείχνει το ήθος και την κοινωνική συνείδηση των Ηπειρωτών Κορωπίου.

Κώστας Μπασιός, αξεχαστος

Σαν σήμερα 6 Οκτωβρίου 2020 «έφυγε» ο Κώστας Μπασιός. Ένας αληθινός Ηπειρώτης, παθιασμένος Τζουμερκιώτης, απ' όλους αγαπητός και με εξαιρετική προσφορά στην Ηπειρωτική Αποδημία. Αξιαγάπητος, ευγενικός, πάντα χαμογελαστός. Πρώτος σε όλες τις εκδηλώσεις της Πανηπειρωτικής και όλων των συλλόγων.

Όλοι τον θυμόμαστε!

Η Περιφέρεια Αττικής και οι Ηπειρώτες της Αθήνας τιμήσαν την Ημέρα Μνήμης Εθνικών Ευεργετών

Οι εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν την Παρασκευή 30 Σεπτεμβρίου, την Ημέρα Μνήμης των Εθνικών Ευεργετών, από την Περιφέρεια Αττικής.

Αρχικά τελέστηκε Δοξολογία στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και μνημόσυνο υπέρ των ψυχών των Εθνικών Ευεργετών. Στις ομιλίες τους ο εκπρόσωπος της κυβέρνησης, Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων Ευάγγελος Συρίγος και ο Περιφερειάρχης Αττικής Γεώργιος Πατούλης τόνισαν την σημασία της προσφοράς των Εθνικών Ευεργετών προς την πατρίδα και την ανάγκη το παράδειγμα τους να βρει μιμητές σήμερα. Ακολούθησε η κατάθεση στεφάνων στο Μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη.

Στεφάνια κατέθεσαν εκ μέρους της κυβέρνησης ο Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων **Ευάγγελος Συρίγος**, εκ μέρους της Βουλής των Ελλήνων ο Βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας **Ιωάννης Λοβέρδος**, ο Περιφερειάρχης Αττικής **Γεώργιος Πατούλης**, ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Αθηναίων **Ελευθέριος Σκιαδάς**, εκπρόσωποι των Ενόπλων Δυνάμεων,

Η εκπρόσωπος της Π.Σ.Ε. **Μαρίκα Γκόνη** καταθέτει στεφάνι στο μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη

ιδρυμάτων και σωματείων.

Την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας εκπροσώπησαν η Α' Αντιπρόεδρος **Μαρίκα Γκόνη**, ο Ταμίας **Πάυλος Χρήστου** και ο Έφορος Δημοσίων Σχέσεων **Αντώνης Κοντός**.

Εκ μέρους της Ηπείρου, από την οποία καταγόταν η συντριπτική πλειοψηφία των Εθνικών Ευεργετών, στεφάνι κατέθεσε η Α' Αντιπρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας **Μαρίκα Γκόνη**.

Το έπος του '40

Ογδόντα Δύο Χρόνια από το μεγάλο ΟΧΙ του Ελληνικού

Η Π.Σ.Ε. ΓΙΑ ΤΑ 82 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ «ΟΧΙ» ΤΟΥ 1940

Η 28η Οκτωβρίου 1940 συνιστά αληθινό ορόσημο διδαχής, γιατί σηματοδοτεί την πάλη της μεγάλης πλειοψηφίας του ελληνικού λαού ενάντια στην τριπλή φασιστική κατοχή.

Ένας τιτάνιος αγώνας για το δίκαιο και την ειρήνη, την ανθρωπιά και την ελευθερία. Ο ελληνικός λαός απέκρουσε την εισβολή του ιταλικού φασισμού και έτρεψε σε φυγή τις στρατιωτικές δυνάμεις του, γράφοντας απaráμιλλες σελίδες ηρωικού έπους στα Αλβανικά βουνά και στοιχειώνοντας το ελεύθερο και αγωνιστικό πνεύμα του Έλληνα.

Απέδειξε ακόμη πως κανένας αγώνας δεν είναι άνισος όταν στηρίζεται σε πανανθρώπινες αξίες που στοιχειοθετούν την εθνική ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα κάθε έθνους.

Πράξη θυσίας, σημείο αναφοράς για έναν λαό που, ου-

σιαστικά και στην πλειοψηφία του, δεν συμβιβάστηκε με τους κατακτητές, δεν συνεργάστηκε μ' αυτούς τους δολοφόνους και δεν υπάκουσε τις φασιστικές ορδές. Αγώνας-πάλη ζωής!

«Εδώ σπκώνετ' ολ' η γη με τους αποθαμένους, και με τον ίδιο θάνατο πατάει το θάνατό της».

Ένας λαός που οι πλείστοι **ΑΝΤΙΣΤΑΘΗΚΑΝ** στην φοβερή σκλαβιά που επέβαλαν για τέσσερα χρόνια οι φασίστες εισβολείς μαζί με τους συνεργάτες τους, και κράτησε αδούλωτο το φρόνημά του και πάντα ελεύθερη την ψυχή του.

Η Ήπειρος πλήρωσε βαρύ τίμημα από την φασιστική Κατοχή. Τα βουνά της Πίνδου έγιναν σημεία και σηματοροί ακατάβλητου αγώνα υπέρ του ανθρώπου και κατά του φασισμού. Φωτεινό παράδειγμα η Γυναίκα της Πίνδου που στην

«κυρτωμένη ράχη της» κράτησε ζαλικά ολόκληρη την Ελλάδα!

Ο μεγάλος κι ηρωικός αυτός αγώνας του ελληνικού λαού, πέρα από την εόρτια συμπεριφορά μας, είναι ανάγκη να γεννήσει και να ανδρώσει κάτι γόνιμο που θα αναφέρεται οπωσδήποτε στον σχεδιασμό του μέλλοντός μας. Αυτό απαιτεί και η σύγχρονη πραγματικότητα. Οι εορταζόμενες μνήμες έχουν αξία μόνο όταν υπάρχουν μελλοντικές στοχεύσεις. Μήνυμα διαρκούς επικαιρότητας που ανατρέπει έστω και την παραμικρή ιδέα του εφησυχασμού.

Τα μαρτυρικά χωριά της Ηπείρου μας δείχνουν το δρόμο. Ο φασισμός ποτέ δεν θα περάσει!

ΗΠΕΙΡΟΣ

Τόπος ιερός, εδώ όπου ξανασταυρώθηκε η Ελλάδα

«Στην Ήπειρο όπου σκάφτηκαν τάφοι. Και στους τάφους δε χωρούσαν οι λεβέντες».

«Και μες στα σπλάχνα δε χωρούσε τόσος πόνος».

«Κι ακούγονταν ντουφεκιές, αντί για καμπάνες από τον όρθρο ως τον εσπερινό».

Οι βόμβες «οργάνουν» τα βουνά της Ηπείρου

«28 Οκτωβρίου»

Σειρήνα που στριγγά σκούζεις, σκληρίζεις πάλι, σαν κουκουβάγιας θρήνος λάλησες αυγή. Σ' ενός ηρωικού σε πρωτακούσαμε τη ζάλη και πέντε χρόνια ακέρια έχουν βγει.

Κίνησαν τότε κατ' εμάς τα εκατομμύρια κι οι λόγχεις που θα μας τσακίζουν τα πλευρά, μα δεν αργήσαν ν' ακουστούν τα νικητήρια με το δικό μας τον «σέρα!» βροντερά. Γεια σας, της Αλβανίας απλόκαρδοι φαντάροι, που ανήξεροι νικήσατε όλα τα στοιχειά και που χωρίς νεφέλη δόξας να σας πάρει δε θα 'χετε ποτέ απ' το έθνος αστοχία.

Γεια σας κι οι κουβαλήτρες, οι παλληκαρούδες γυναίκες απ' την Πίνδο, η ρίζα κι η ψυχή, θα 'χουν να λεν οι νιοι σα γίνουμε παπούδες για κείνο το κατόρθωμά σας στην αρχή. Γεια σου, ήρωα στρατέ, γεια σου λαέ πατριώτη, που ενώ στην άκρη σ' είχαν φέρει του γκρεμού, στερεώθηκαν στη γη και τίναξες την πρώτη κλωτσιά του απάνθρωπου, υπερόπητη Φασισμού.

Γιώργης Κοτζιούλας

Η πορεία για το «μέτωπο»

«Πορεία για τα μέρη όπου δεν είχε καθημερινές και σκόλες»

«μα τραχύ το μάγουλο έθεσα στο τραχύτερο της πέτρας» «Και είπα: δεν θα είναι το Άδικο τιμότερο απ' το αίμα!»

Τούτα μόνο να ξερίεις: «Ό,τι σώσεις μες στην αστραπήκαθαρό στον αιώνα θα διαρκέσει»

Μήτε υπολόγιζε κούραση, βουνά και χιόνια «Νύχτα πάνω στη νύχτα βαδίζαμε ασταμάτητα, ένας πίσω απ' τον άλλο, ίδια τυφλοί. Με κόπο ξεκαλλώντας το ποδάρι από τη λάσπη, όπου, φορές, εκαταβούλιαζε ίσαμε το γόνατο»

Οι φωτογραφίες είναι του Tom Barnes

Πίνδος Στις γυναίκες της Ηπείρου

Μηροστά ουρανός παντού... Το καταράχι. Πίσω γκρεμοί – το μάτι τούς φοβάται! Και περπατάτε, ακόμα περπατάτε, μα-μα, χιλιάδες ίσκιοι νυκτομάχοι.

Ψηλές, μαρμαροφάνταχες κινάτε, μ' ένα ραβδί, με τ' άρματα στη ράχη. Η έγνια ενός λαού σάς επρομάχει, καθώς σας κατευόδα εκεί που πάτε.

Γύρα τα χοροζάλογκα κι οι κάννες φλέγονται, ιδές, καθώς από μια σ' άλλη περνάτε κορυφή, λεβεντομάνες.

Σαν πάνου απ' όποια ξέρα και σπηλιάδα, να κουβαλάτε, σ' άγρυπνη μια πάλη, στους ώμους σας σκέρια την Ελλάδα.

Γιάννης Δάλλας

Συμπέρασμα:

«Οι Έλληνες εκέρδισαν ήδη τον αιώνιον σεβασμόν και θαυμασμόν όλων εκείνων που πιστεύουν εις τα ιδεώδη της ελευθερίας».

«Κάποτε στους πολέμους πρέπει να πάψουν να υπάρχουν μόνο θύματα.

Κάποτε θα πρέπει και τα θύματα να δικαιώνονται και οι θύτες να πληρώνουν για τις πράξεις τους».

Κι αυτό ισχύει ΑΠΟΛΥΤΑ για τους σημερινούς ΔΗΘΕΝ «σπλαχνικούς εταίρους μας» και τους τότε βάρβαρους κι αιμοσταγείς κατακτητές μας. Ό,τι γράφτηκε με αίμα ... δε σβήνει με βρώμικο μελάνι !

Ηπειρώτικο Παραδοσιακό Πανηγύρι 2022

Με Όνειρο και Όραμα!

«Πεδίον
του Άρεως
2 Οκτωβρίου»
2022

Στο Ηπειρώτικο πανηγύρι: «Τα λογγωμένα τα βουνά, τα χάρτα, τα λουλουδία το πανηγύρι τ' ουρανού θωρούνε ερωτευμένα»

Φωτο: Γιάννης Βέλλης

Εξαιρετική επιτυχία σημείωσε το φετινό «Ηπειρώτικο Πανηγύρι 2022» που διοργάνωσε η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, όπως σημειώνεται και στο Δελτίο Τύπου. Εξαιρετική οργάνωση και με την πανδαισία ηπειρώτικων μουσικών ακουσμάτων πραγματοποιήθηκε το φετινό «Ηπειρώτικο Πανηγύρι» 2.10.2022 που διοργάνωσε η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας.

Η προσέλευση των Ηπειρωτών/σών, και όχι μόνο, ήταν εντυπωσιακή. Πάνω από 2.500 κατέκλυσαν το χώρο, χόρεψαν και γλέντησαν με τα Ηπειρώτικα ακούσματα από κάθε γωνιά σχεδόν της Ηπείρου.

Πωγωνί, Θεσπρωτία, Λάκκα Σούλι, Συρράκο-Καλαρύτες, Κόνιτσα, Ζαγόρι, Δερόπολη, Αστικά Γιάννενα, Τζουμέρκα, Μέτσοβο, Βλάχικα, Ζίτσα, Άρτα, Πρέβεζα είχαν την τιμητική τους. Όλη η Ηπειρος!

Το εξαιρετικό ήταν η έντονη παρουσία της νεολαίας μας που κατέκλυσε το χώρο και μας αγκάλιασαν με θέρμη. Γι' αυτό το «Ηπειρώτικο Πανηγύρι» δεν ήταν απλά όμορφο. Ήταν επιδοφόρο, γιατί κυριάρχησαν οι νέοι και απέδειξαν πως «έχουμε για τα καλά κλεισμένη στην ψυχή τους την Ήπειρο» και όπου βρεθούν νιώθουν, υπηρετούν και προάγουν τον Ηπειρώτικο πολιτισμό».

Η εκδήλωση ξεκίνησε με τον χαιρετισμό του Εφόρου Πολιτισμού της ΠΣΕ Νίκου Ζέκκ

Ο Έφορος Πολιτισμού της ΠΣΕ με τον χαιρετισμό του «έδωσε το σύνθημα να ξεκινήσει το πανηγύρι»

«Φίλες και φίλοι, καλώς ορίσατε στο αντίμαμα της Πανηπειρωτικής, που ομοίό του είχε να γίνει από τον καιρό, πριν την έναρξη της πανδημίας. Ελπίζοντας ότι επιστρέψαμε σιγά σιγά στην κανονικότητα είναι η ώρα να αναλογιστούμε τα κεκτημένα που είχαμε ήδη, αλλά και να αναπροσαρμοστούμε σε καινούργιες καταστάσεις, ανάγκες, αξίες με μέγιστες προτεραιότητες την υγεία μας και την ειρήνη. Κάθε συμμετοχή μας, στις κοινωνικές παντός είδους εκδηλώσεις αποτελεί επένδυση στην προσωπική μας ηρεμία και κοινωνική μας ευημερία.

Είμαστε εδώ, γιατί πιστεύουμε ότι το αντίμαμα, η συνύπαρξη, το πανηγύρι, το γλέντι μεταξύ ανθρώπων που μοιράζονται κοινά βιώματα- μουσικές, εικόνες και θύμψεις ενισχύουν τον προσδιορισμό της ταυτότητας μας.

Η ιδέα της διοργάνωσης του πανηγυριού της Πανηπειρωτικής προέκυψε από την ανάγκη να μαζευτούμε σε έναν τέτοιο χώρο. εδώ στην καρδιά της Αθήνας, να

μοιραστούμε και να χορέψουμε όλοι την παραδοσιακή μουσική, όσο περισσότερων περιοχών της Ηπείρου γίνεται. Και αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς τους εξαιρετικούς μας μουσικούς που, άλλοι κινώντας από εδώ και άλλοι ταξιδεύοντας από μακριά, ανταποκρίθηκαν θετικά στο κάλεσμά μας, στο κάλεσμα της Πανηπειρωτικής, στο κάλεσμα του εκπροσώπου της αποδημίας.

Οι μουσικοί μας σφειλούμε να πούμε δεν εξαντλούνται μονάχα σε αυτούς που είναι εδώ σήμερα ή σε αυτούς που κατάφεραν τελικά να έρθουν. Είμαστε τυχεροί που οι Ηπειρώτες σε κάθε γωνιά θα βρούμε τον μουσικό μας που θα μας κάνει να ταξιδέψουμε.

Κυρίες και κύριοι, καιτάζουμε το παρελθόν, ζούμε το παρόν, ονειρευόμαστε το μέλλον.

Στην Πανηπειρωτική οραματίζομαστε, προγραμματίζουμε, συνεδριάζουμε, αποφασίζουμε με γνώμονα πάντα όπως πιστεύουμε το καλό της Ηπειρωτικής αποδημίας και τίποτα άλλο.

Ο καθένας από το πόστο του με τα οράματα του, τις γνώσεις, την εμπειρία του.

Καλούμε τους απανταχού Ηπειρώτες και φίλους να μας στηρίξουν, να στηρίξουν το σπίτι τους να μας βοηθήσουν να αγκαλιάσουμε την αποδημία μας και προπάντων τη νεολαία μας. Αυτό πρέπει να βρούμε πως θα γίνει και πιστεύουμε ότι θα τα καταφέρουμε. Πρέπει να το κάνουμε σωστά.

Ευχαριστούμε τους χορηγούς μας. Ευχαριστούμε την Περιφέρεια Αττικής. Και, τέλος, ευχαριστούμε όλους εσάς που είστε εδώ απόψε μαζί μας και μας αγκαλιάζετε με σύνεση Ξεκινάμε...».

Το Ηπειρώτικο Μοιρολόγι
Ακολούθησε το Ηπειρώτικο μοιρολόγι από τον Πέτρο Χαλκιά.

Πάντα το ηπειρώτικο πανηγύρι ξεκινά με το μοιρολόγι. Σ' αυτό συμφύρονται η ζωή και ο θάνατος, το πένθος και η χαρά.

Μνημόσυνο αληθινό που μετατρέπεται σε ερωτική πράξη, τελετουργία, θρησκευτική επαφή. Επίπονη κι ασταμάτητη προσπάθεια ανέντευσης κι αποκαλύψης, μνήμης και προφητείας.

Μοιροκαμένοι οι Ηπειρώτες, πάντα μοιρολογούν, σε κάθε συναπάντημά τους.

Την ξενιτιά.

Τους αποθανόντες συγγενείς και φίλους.

Πάντα

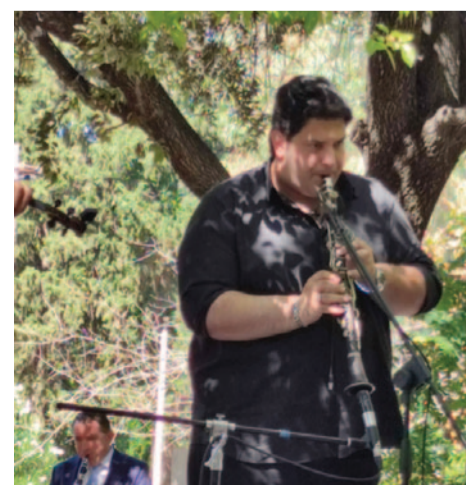
Συνοδεύουν το παράπονο των νεκρών:

«Καλά τό χουμε τα βουνά, καλόμοιρ' είν'

οι κάμποι,

που Χάρο δεν παντέχουμε, Χάρο δεν καρτερούνε,

το καλοκαίρι πρόβατα και το χειμώνα χιόνια».

Ένα Ηπειρώτικο μοιρολόγι, υψηλής τεχνικής, «που χτύπαγε κατευθείαν στην καρδιά», από τον Πέτρο Χαλκιά

Ο πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χίτος καλωσόρισε όλους και όλες τονίζοντας πως «η φωνή της Πανηπειρωτικής πάντοτε θα είναι δυνατή, στεντόρεια και «παθιασμένη» για την επίλυση των προβλημάτων της γενέτειρας και των αποδήμων. Προβλήματα που οξύνονται ουσιαστικά, γιατί εμποδίζουν την επικοινωνία μας με την Ήπειρο, αφού το κόστος μετάβασης και επιστροφής έχει γίνει στην ουσία απαγορευτικό για τους απόδημους. Πάγιο αίτημά μας η μείωση του αντιτίμου των διοδίων καθώς και της διέλευσης της γέφυρας Ρίου-Αντιρρίου. Υπό τις κρατούσες συνθήκες η ρημοποίηση της υπαίθρου, όπως αποδείχθηκε και από την απογραφή, θα επιταθεί και θα εξαφανιστεί κάθε ίχνος ζωής στα χωριά μας.

Σοβαρότατο θέμα το οποίο μας αγγίζει όλους είναι και η εγκατάσταση ανεμογεννητριών στα μέρη της Ηπείρου. Η Π.Σ.Ε. δεν αρνείται κάτι τέτοιο, αλλά προτείνει σχεδιασμένα και προγραμματισμένα να εγκατασταθούν ανεμογεννήτριες, εκεί όπου αρμόζει. Δεν είναι δυνατόν να καλύψει η Ήπειρος την ανάγκη ηλεκτρικής ενέργειας ολόκληρης της Ελλάδας. Με παρεμβάσεις μας μεθοδικά και ορ-

Ο πρόεδρος της Π.Σ.Ε. Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χίτος καλωσορίζει τους πανηγυριώτες

γανωμένα θα υψώνουμε φωνή για το καλό του τόπου μας, της Ηπείρου.

Η Π.Σ.Ε. φορέας του Ηπειρώτικου πολιτισμού που μεταλαμπαδεύει στις νέες γενιές, με εξαιρετικές και σοβαρές πολιτιστικές παρεμβάσεις έχει ανάγκη στέγασης των δραστηριοτήτων της. Η Πολιτεία οφείλει να επιλύσει το πρόβλημα. Στο όνομα των Εθνικών Ευεργετών.

Εμείς, από την πλευρά μας πάντοτε θα είμαστε στις επάλξεις, θα αγωνιζόμαστε και θα απαιτούμε.

Με αυτά τα λίγα σας εύχομαι να τα περάσετε καλά, να χορέψετε, να τραγουδήσετε και να γλεντήσετε. Τα πανηγύρια μας άρχισαν. Η καρδιά της Ηπείρου χτυπά σήμερα εδώ. Στο Πεδίον του Άρεως».

Γιώργος Πατούλης, Περιφερειάρχης Αττικής:
«Δημιουργούμε άμεσα το Σπίτι του Ηπειρώτη»

Ακολούθως το λόγο έλαβε ο περιφερειάρχης Αττικής **Γεώργιος Πατούλης** ο οποίος συνεχάρη την Π.Σ.Ε. για την άρτια οργάνωση και απαντώντας στο αίτημα που διατύπωσε ο πρόεδρος της Π.Σ.Ε., και το οποίο βέβαια είναι Πανηπειρωτικό αίτημα, ανακοίνωσε πως σύντομα θα λυθεί το θέμα και η Πανηπειρωτική θα έχει τον κατάλληλο χώρο να στεγαστεί και να δραστηριοποιηθεί καταλλήλως. Το χρωστάμε στην Ήπειρο, το οφείλουμε σε κάθε Ηπειρώτη και Ηπειρώτισσα. Συγκεκριμένα ο κ. Περιφερειάρχης την δέσμευση αυτή ανακοίνωσε και στα μέσα δικτύωσης. «Τιμούμε τους Ηπειρώτες και τους Ευεργέτες τους καθώς, εκτός των άλλων, έχουν κατασκευάσει τα εβληματικότερα κτήρια στην Αττική και στην Ελλάδα γενικότερα. Βοήθησαν την Αθήνα να ορθοποδήσει μέσα σε

Ο περιφερειάρχης Αττικής Γιώργος Πατούλης υποσχέθηκε - δεσμεύτηκε ότι το «Σπίτι του Ηπειρώτη» θα γίνει πραγματικότητα

δύσκολες οικονομικές συνθήκες και αγκάλιασαν την Αττική σαν την Ήπειρο.

Σήμερα δεσμεύτηκε ενώπιον τους, ως ελάχιστο ευχαριστώ, άμεσα να δημιουργήσουμε το «Σπίτι του Ηπειρώτη».

Τέλος, ο Δήμαρχος Αθηναίων **Κώστας Μπακογιάννης**, τόνισε χαρακτηριστικά πως η Αθήνα είναι Ήπειρος. Όπου και να πας δεσπόζουν τα Ηπειρώτικα κτήρια, κυριαρχεί η Ηπειρώτικη ευεργεσία. Τους χρωστάμε πολλά. Κάποτε πρέπει να ανταποδώσουμε.

Κώστας Μπακογιάννης. Η Αθήνα χρωστά τα πάντα στους Ηπειρώτες

Το «Ηπειρώτικο Πανηγύρι», έγινε για πρώτη φορά το 2019 στο Πεδίο του Άρεως. Ακολούθησε όμως ο κορωνοϊός και τα μέτρα που πάρθηκαν για την επιδημία, δυστυχώς, δεν μας άφησαν να οργανώσουμε άλλο παρόμοιο. Έτσι η λαχτάρα για το φετινό ήταν μεγάλη και η ανταπόκριση του κόσμου ήταν έκδηλη, πλημμύρισε τον χώρο και απόλαυσε με την ψυχή του όπως παλιά το Ηπειρώτικο γλεντοκόπημα. Εξαίρετοι ηπειρώτες μουσικοί και τραγουδιστές ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας και διασκεδάσαν τον κόσμο από το μεσημέρι ώσπου νύχτωσε. Φεύγοντας όλοι ευχήθηκαν του χρόνου πάλι με υγεία και με το ίδιο πάθος.

«χιλιάδες δίπλες ο χορός, χιλιάδες τα τραπέζια»

Άγγελος Σικελιανός

«Οι νυχτέρια, ω πανηγύρια ούτε λάβρα, ούτε χιονιάς μήτε η μέρα, μήτε η νύχτα δε σας έκοβεν εσάς»
Κωστής Παλαμάς

Οι πρωτεργάτες της Ηπειρώτικης μουσικής πανδαισίας

Βασίλης Παπαγεωργίου. Σε όλες τις εκδηλώσεις της Πανηπειρωτικής

Δόκιμος και Ιωάννα Χαλαράμπους. Πάντα μαζί μας

Σταύρος Λώτας, ευγενική προσφορά

Οι κομπανίες

Οι κομπανίες που παρουσίασαν ένα ουσιαστικό δείγμα του Ηπειρώτικου μουσικού πολιτισμού: Βέρδη, Θωδωρή Γεωργόπουλου, Πέτρου Χαλκιά, «Λαλιτάδες», Δημήτρη Κώτσικα και Αντώνη Κακούρη.

Η κομπανία Βέρδη

Η κομπανία του Θωδωρή Γεωργόπουλου

Η κομπανία του Πέτρου Χαλκιά

Η κομπανία του Αντώνη Κακούρη

Η κομπανία του Δημήτρη Κώτσικα

Οι «Λαλιτάδες»

«Υστερ' από το δείπνο, πούταν λιάνωμα, ψημμένο βετούλι, βγήκαμε κ' εμείς στην αυλή όξω. Στη μέση της είχε στηθεί ολόρθος μασαλάς σιδερένιος κι απάνω του καίνονταν αδιάκοπα χοντρές σχίζες δαδιού πώχυναν γύρω φανταστική αναλαμπή και βαριά μπουρούδια κ' εγιόμοζαν τον αγέρα από σύγγεφρα μαύρου κατάπικνου καπνού. Οι πανηγυριστάδες, σα να μην έφταναν οι αμέτρητοι εκείνοι πούχαμεν εύρει εμείς εκεί, εξακολουθούσαν νάρχονται ακόμα μπουλούκια μπουλούκια και καλοφορεμένοι όλοι τους».

«Το πανηγύρι της Καστρίτσας» διήγημα του Κώστα Κρυστάλλη (1894)

Όλοι σε μια παραδοσιακή μέθεξη και επικοινωνία

Γράφει η Σταυρούλα Σκαρμούτσου-Τασούλα, πρόεδρος του Συλλόγου Γυναικών Κορίνθου, μέλος του Γενικού Συμβουλίου της Π.Σ.Ε.

«Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας τόλμησε τη διοργάνωση του Ηπειρώτικου Πανηγυριού 2 Οκτωβρίου 2022, σίγουρη για την επιτυχία του εγχειρήματος, συνεχίζοντας μια Παράδοση, με καθυστέρηση τριών ετών, λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών, ενός θεσμού τον οποίο η ίδια καθιέρωσε.

Οι Ηπειρώτες και οι Ηπειρώτισσες κατέκλυσαν τον χώρο του Πεδίου του Άρεως. Αντάμωσαν, τραγουδούσαν και χόρευαν, κάτω από τους ήχους της Ηπειρώτικης Μουσικής, που οι Ηπειρώτικες κομπανίες με ευλάβεια και σεβασμό εξέφραζαν, δίνοντας η μία την σκυτάλη στην επόμενη. Η καρδιά της Αθήνας στο Πεδίο του Άρεως, από το μεσημέρι έως το βράδυ, χτυπούσε στους ρυθμούς της Ηπειρώτικης πατρογονικής Μουσικής. Όλοι οι παρόντες σε μια μέθεξη και επικοινωνία στον μεγάλο κύκλο που έμοιαζε στελειώτος, λες και ήθελε να φθάσει μέχρι την Ήπειρο. Και τα αισθή-

ματα αετόπουλα ελεύθερα, γέμισαν τον ουρανό της Αθήνας στέλνοντας χιλιάδες μηνύματα στην αγαπημένη μας πατρίδα. Θερμές ευχαριστίες σε όσους/ες συνέβαλλαν στη μεγάλη αυτή επιτυχία του Ηπειρώτικου Πανηγυριού και ιδιαίτερα όλα τα Μέλη των Μουσικών σχημάτων που ανιδιοτελώς με τα μουσικά Ηπειρώτικα ακούσματα μας χάρισαν, μια ημέρα ιδιαίτερης χαράς και ρύθμισαν τις ψυχές μας επί το βέλτιστον. Την μεγαλύτερη όμως συγκίνηση αποτέλεσε η παρουσία και η συμμετοχή της νεότερης γενιάς, που μεγέθυνε την αξία και τη σημασία της εκδήλωσης. Οι συναντήσεις αυτές είναι συναντήσεις γενεών και βουτώντας βαθιά στις ρίζες της Ιστορίας και της Παράδοσης φέρνουν πάντα καρπούς που έχουν τη γεύση του Μέλλοντος».

« Κατά τα μεσάνυχτα άρχισεν ο χορός, μεγάλος και συρτός χορός γύρω από τον μασαλά. (...) Την αυγήν από βαθύν όρθρο, ως που να βγει ο ήλιος, λειτούργησεν η εκκλησιά, όπου μ' όλο το νυχτερινό γλέντι παραβρέθησαν ολόρθοι οι πανηγυριστάδες. Και όταν πρωτόρικνε ο ήλιος τις αχτίδες του κατά την πεδιάδα από τα ψηλά κορφοβούνια της Πίνδου και η εκκλησιά απολειτούργησε, όλος ο κόσμος εκείνος ο αμέτρητος του πανηγυριού κύθηκε στις ράχες του βουνού απάνω ανάμεσα στα χαλάσματα».

«Το πανηγύρι της Καστρίτσας» διήγημα του Κώστα Κρυστάλλη (1894)

«Και με τη λάμψη του πλιού, κι όπου είχε πανηγύρι να παίζει με τα σύγνεφα και με τ' αστροπελέκι»

Το πανηγύρι είναι η Ήπειρος

**Το «Ηπειρώτικο Πανηγύρι 2022».
«Εγκαταστήσαμε τήν Ήπειρο στο Πεδίον του Άρεως».
Και του χρόνου!
Το πανηγύρι είναι σύμφυτο με τη ζωή του Ηπειρώτη**

«Καλώς να ανταμώσουμε στο πανηγύρι του χωριού». Μ' αυτά τα λόγια, μ' αυτή την ευχή τέλειωναν κάθε συνάντηση οι ξεγιτισμένοι χωριανοί. Όλοι εύχονταν «Καλή ανάπτυξη στο πανηγύρι». Το πανηγύρι του Άι Λιου, της Αγίας Παρασκευής, της Παναγίας και πάει λέγοντας. Και δεν λέγαμε τίποτε άλλο παρά μόνο ποιητικές φράσεις να πάνε, ποιες και πώς θα διοργανώσει το πανηγύρι, «ποια λαλούτα θα φέρει». Σημείο αναφοράς. Τα πάντα γύρω από το πανηγύρι. Περιστασιακή ολόκληρη και επί τόπου η σκέψη. Το πανηγύρι μας!

Το πανηγύρι, ο καθρέφτης του χωριού! Εκεί, δυο μέρες περνούσαν όλοι και όλες κι έδειχναν φάτσα - μπάλα τα καινούρια σκουτιά τους, τα γυαλισμένα παπούτσια, τα καρδιά πουκάμισα και τις μοναδικές παλτατούκες. Τι σημασία είχε, αν ήταν καλοκαίρι. Έπρεπε να φορεθούν για να τα δείξουμε. Το πανηγύρι ήταν το παζάρι. Εκεί μόστραραν τα παλικάρια, οι ομορφονιοί και μάλιστα τις νύφες. Εκεί και τότε έδειχναν την «καψούρα» τους και φανέρωναν τις επιθυμίες και την προτίμησή τους, ενίοτε σουρώνοντας και «κάνοντας τα αυγά και τα πασάλια τους». «Έχω ζάλη στο κεφάλι, έχω ντέρτια και καμμό». Κάπως έτσι ξεκινάγαν τα καψουρέματα και μετά φανερώνονταν δια του «Ησαΐας χόρευε». «Στο πανηγύρι ιδώθ' καν, ταχιά παντρεύτ' καν, άιντε τώρα καλά κουτσουβέλα...».

Στα πανηγύρια παίρνονταν οι περισσότερες αποφάσεις κοινού ενδιαφέροντος. Η βόσκηψη στα βουνοκορφά, το κανόνισμα για τη βόσκηψη του βουνού, η μοιρασιά του νερού για το πότισμα κι άλλα, κι άλλα. Όλα λύνονταν ή γινόταν προσπάθεια να λυθούν προτού αρχίσει το πανηγύρι, γιατί άμα άρχιζε και λάλαγε το κλαρίνο και γινόταν η μουσική πανδαισία με εξάφιετες «ακουστικές μυρωδιές», που ευωδίαζε τη φύση η «ιτιά - ιτιά λουλουδιασμένη» και τη Κονιτσιώτικα τσακίσματα και άρχιζε η τσιπουροκατάλυξη μέχρι να βρέσει κατακρίκελα το τσίπουρο, όσα να πάνε. Μόνο φούρλες μοιράζονταν και, ασφαλώς, όχι το ποτιστικό νερό...

Στο πανηγύρι, λοιπόν, τα νιάγαμπα, αλλά και τα ερωτευμένα. Να πιάσει κάποιος το χέρι της καλής του, που μέχρι τότε το έπιανε μόνο νοπτικά, να της σφίξει λίγο το χέρι και, «ω του θαύματος! Ανταποκρίθηκε κι αυτή!» Στο πανηγύρι να την κοιτάξω, να της κλείσω το μάτι, να ιδωθούμε, να πιστούμε χέρι - χέρι και να ανταλλάξουμε δυο λόγια. Μεγάλη η επιτυχία. Αναπάντεχο το καλό.

Η συμπεριφορά όμως του θηλυκού στο πανηγύρι γινόταν αιτία μεγάλων καυγάδων και ανάρμοστων συμπεριφορών, από την πλευρά του αρσενικού. «Γιατί μίλησες τόσο ώρα με τον Κώστα, τι έλεγες, τι πράγματα είναι αυτά, μας έβλεπε ο κόσμος, με έκανες σουργούν' με τη συμπεριφορά σου, σε είδε και η μάνα μου και κούναγε το κεφάλι της» και σταματημό δεν είχε. Αιτία αναφοράς το πανηγύρι. Εκεί και τότε γινότανσαν τα πάντα. Το καίγαμα, το νόημα, το μιλήμα, το πιάσιμο του χεριού, ο χορός, το τραγούδι... Μέγα και ενίοτε καθαριστικό γεγονός στη ζωή μας, εκεί, όπου αποτυπώνονταν οι σκέψεις και η θέληση των χωριανών, εκφράζονταν η ενδιάθετη βούληση του καθενός, εκεί, όπου μαζί με την ψυχαγωγία επιλύονταν και διάφορα κοινωνικά προβλήματα.

Ήταν τότε που ο κάθε χορευτής/τρια χόρευε αυτό που παρήγγειλε. Και ο καθένας/καθεμιά είχε το τραγούδι του. Αυτό και τίποτε άλλο. Το χόρευε με τις δικές του φηγούρες, τα δικά του ηπιδήματα, τα σκέρτσά του και, φυσικά, τα νάζια της. Τραγούδια... Κυριαρχούσαν τα τραγούδια της Ξενιτιάς. Η Ξενιτιά είναι σύμφυτη κατάσταση με τον Ηπειρώτη. Πόνος, καμμός, αναμονή και όταν... πολυπόθητος ερχομός.

Στην Ήπειρο, λοιπόν, κάθε καλοκαίρι «ακμάζουν» τα πανηγύρια. Και είναι αλήθεια πως γίνονται «μνημονικά ξωκλήσια», αφού σ' αυτά -με χορό και με τραγούδι- αποτυπώνονται ο καμμός, η ψυχή, τα βάσανα, η φτώχεια, ο αγώνας, η προκοπή, οι σχέσεις, οι χαρές και οι λύπες... Κι όλα αυτά συνυπάρχουν μαζί με την ηπειρώτικη ψυχή και συμφύρονται σε μια μαγική σκηνή με πρωταγωνιστές όλους και μάγους τους μουσικούς μας, που απλόχερα, όλο το βράδυ μας κερνούν τη μουσική τους, φωτίζοντας κάθε κρυφή κι αθέατη γωνιά της παραδοσιακής ηπειρώτικης πανδαισίας. Χίλιων λογίων μουσικές, χίλιων εικόπων πινελιές. Ένας μουσικός πολιτισμός συμπεκνωμένος, μια σταλαγματιά στοιχειωμένη, που αποτυπώνει την Ηπειρώτικη παράδοση και προκοπή.

Γι' αυτό πάντα θα υπάρχουν και θα δονούν την ψυχή του Ηπειρώτη. Γιατί κάθε τόπο, κάθε γωνιά και κάθε ηπειρώτικο απόσπιο στο πανηγύρι το ξαναδιαβάζουμε με αγάπη, εκεί όπου όχι μόνο απλά ονειρευτήκαμε, αλλά πλάσαμε και φυλλωσιές ονειρών. Ένα βάλσαμο, μια ζωντάνια, μια ακμή. Αληθινή συνύπαρξη.

Το πανηγύρι είναι η Ήπειρος!!!

Χρήστος Α. Τούμπουρος

Οι τραγουδιστές

Παγώνα Αθανασίου,
Σάββας Σιάτρας
Αντώνης Κυρίτσας
Κώστας Λεοντίδης
Δημήτρης Τζουμερκιώτης,
Νίκος Καλαμίδας
Μιχάλης Μιχόπουλος
Δημήτρης Τσίπρας
Αχιλλέας Χαχάμης

Σάββας Σιάτρας

Αντώνης Κυρίτσας

Δημήτρης Τζουμερκιώτης

Κώστας Λεοντίδης

Μιχάλης Μιχόπουλος

Δημήτρης Τσίπρας

Νίκος Καλαμίδας

Το Μήνυμα

Ήταν μια όμορφη Ηπειρωτική μέρα στη καρδιά της Αθήνας.
Ευχαριστούμε ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ και του χρόνου.

Η λαϊκή παραδοσιακή μουσική, η Ελλάδα μας

Ανεπανάληπτη η δημιουργία λαϊκής Ηπειρωτικής ατμόσφαιρας που πάλλεται από συγκίνηση και «Ηπειρωτικό ανασασμό», που τη στοιχειώνει το κλαρίνο που αποτυπώνει τον πόνο, τον πόθο και τον καημό του Ηπειρώτη. Είναι ακριβώς η Ηπειρωτική μουσική που υμνεί τη λεβεντιά και ζωγραφίζει μουσικά την ομορφιά της περδικομάτας, της φεγγαροστόλιστης και φεγγαροπλούμιστης κοπελιάς.

«Έχετε δει χορά, στα αναποδογυρισμένα ποτήρια του κρασιού;

Χωρίς να σπάσει κανένα; Με το βάρος του χορευτή να χάνεται στον αέρα, να εκμυδενίζεται;» θα ρωτήσει ο **Κώστας Βαρέλης** σ' ένα κείμενο - Ύμνο για την Ηπειρωτική παραδοσιακή μουσική.

....

Γράφει ο **Κώστας Βαρέλης**

Είναι παράξενο...

Την παραδοσιακή μουσική της Ηπείρου, την ανακάλυψα στην Αθήνα.

Στις μοναδικές εκδηλώσεις της Πανηπειρωτικής, στα χορευτικά τμήματα των νέων.

Σε κάποια μικρά μουσικά στέκια των Ηπειρωτών, κοντά στο κέντρο των Αθηνών.

Στα πολυφωνικά τραγούδια και μοιρολόγια, των φίλων μου απ' την περήφανη Χειμάρρα...

Κι αργότερα, στα πανηγύρια του καλοκαιριού.

Στα Ζαγοραχώρια και σε κάποια ξεχασμένα χωριά των Φιλιατών της Θεσσαλίας, λίγα μέτρα απ' τα σύνορα...

Ίδια τραγούδια, κοινά ακούσματα και παραδόσεις, στη χαρά και στον θρήνο, στο χορά.

Στη δική μας και στην απέναντι πλευρά...

Χωρίζουν αλήθεια τα σύνορα και τα σχέδια των ισχυρών, τους ήχους και τη μουσική;

Τα βάσανα και τους πόθους, τα μεράκια των λαών;

Απλώς προσκυνητής της μουσικής μας.

Βίτσα, Μονοδένδρι, Ελαφότοπος, Αρίστη, Τσεπέλοβο, Κόνιτσα, Δολιανά, Γραμμένο, Ζίτσα.

Γηρομέρι και Ξέχωρο Φιλιατών...

Οι οργανοπαίχτες και τα τραγούδια μας

Μα, είναι βαριά και μονότονα τα τραγούδια σας!

Τάχα και πώς ν' απαντήσεις;

Όμως, είναι η καρδιά και το συναίσθημα, που αποφασίζουν, τι είναι όμορφο.

Τι ακουμπάει και ξεσπκάνει τον άνθρωπο.

Τι μιλάει στην ψυχή του καθένα.

Είναι το ίδιο το περιβάλλον...

Κι αυτό, το γνώριζαν καλά, οι δικοί μας «γιατροί» της ψυχής.

Αυτοδίδακτοι, χωρίς γραμματικές γνώσεις, με συγγένεια ή καταγωγή από τις μουσικές οικογένειες των τσιγγάνων οι περισσότεροι.

Κυρίως οι πρωτοπόροι.

Με γιατρικά, σίγουρα κι αποτελεσματικά.

Που ξεκλείδωναν τις καρδιές, με τους πρώτους ήχους τους...

Χαρισιάδης, Ζούμπας, Χαλκιάς, Καψάλης, Ραύντας, Φιλιππίδης, Χαλιγιάννης, Κωκοτίνης, Τζάρας, Αρκαδόπουλος.

Η οικογένεια Σούκα, απ' το Κομπότι της Άρτας...

Και τα τραγούδια;

Σχεδόν ίδια και στη χαρά και στη λύπη.

Και στην αρχή και στο τέλος του πανηγυριού.

Στις ώρες του θρήνου και της νοσταλγίας. Του αποχαιρετισμού, μα και στο πανηγύρι και στον ερχομό του καινούργιου...

Στις νίκες, ήττες, στις απώλειες.

Παλιότερα, έλεγαν ότι φταίει το τσίπουρο, το πιστό των φτωχών.

Άλλαξαν πολλά από τότε.

Όμως, τα κυρίαρχα μένουν, διατηρούνται...

Όπως διατηρείται και η Ηπειρος. Στέρη κι ανθεκτική, ακόμη γνήσια. Με τους δικούς της θησαυρούς, τα βουνά, τα μυθικά ποτάμια της και τις παραδεισένιες παραλίες της. Κι ως είναι, απ' τις φτωχότερες περιφέρειες της Ευρώπης...

Και θρήνος και τραγούδι και ζωή

Βρέθηκαν σε ηπειρωτικό γάμο, κοντά στην Κόνιτσα, κι έφυγα με την απορία.

Ήταν μοιρολόι αποχαιρετισμού ή γαμήλιο γλέντι;

Ήταν όλα μαζί κι εκπληκτικά...

Φτάνει, η καρδιά να πλημμυρίζει από εικόνες και ήχους.

Τους δικούς της και τους γνώριμους.

Η «Γράβα», «Οσμαντάκας», «Μικρή Φεγγαροπρόσωπη», «Καπεσοβίτικο», «Το αρχανό-πουλο».

Είναι, τάχα, θρήνος και τραγούδι για εκείνον που φεύγει ή μήπως ύμνος για την άνοιξη που έρχεται;

«Καίγομαι και σιγολιώνω», «Ζαλίζομαι», «Το μαύρα μάτια το πρῶ!».

Γιατί τα τραγούδια σας είναι μελαγχολικά; Με ρώτησαν σε μία ακρόαση.

Θα μπορούσα να μιλάω ώρες...

Για τις περιπέτειες της Ηπείρου, τους μετανάστες της σε κάθε σημείο του πλανήτη.

Για την ξενιτιά και τα μαρτυρικά της χωριά.

Τις χιλιάδες αμάχων, θύματα της βίας και της απανθρωπιάς του ναζισμού...

Έχετε δει χορά, στα αναποδογυρισμένα ποτήρια του κρασιού; Τους απάντησα.

Χωρίς να σπάσει κανένα; Με το βάρος του χορευτή να χάνεται στον αέρα, να εκμυδενίζεται;

Να δείτε, αναζητείτε τον Οσμαντάκα στο You Tube.

Και σήμερα, όλα είναι εύκολα.

Πολύ αργά κατάλαβα, γιατί ο πατέρας μου, ήθελε να με βλέπει να χορεύω.

Όμως δεν πρόλαβε...

Η ζωή, άλλοτε βιάζεται και σ' αιφνιδιάζει.

Κι άλλοτε καθυστερεί και σε βρίσκει χαλαρό κι απροετοίμαστο.

Όλα για τον άνθρωπο...

Και μην πιστεύετε ότι αυτό το μουσικό ταξίδι της Ηπείρου σβήνει, με τους σπουδαίους που φεύγουν.

Συνεχίζει με τους νεότερους, τους μαθητές των μουσικών σχολείων, τα τμήματα λαϊκής και παραδοσιακής μουσικής στα πανεπιστήμια της χώρας.

Παρακολουθώ, τον Ηλία Πλοστήρα, τους Τακίμ, τους αγαπημένους Λαλιτάδες και τόσοι άλλους.

Πιστούς κι αφοσιωμένους στην παραδοσιακή μας μουσική.

Μία παράδοση και μία μουσική, που τολμάει και κινείται αντίθετα στα παγκοσμιοποιημένα ακούσματα της εποχής.

Αυτά, που συνθλίβουν τους λαούς και την ιστορία, τις παραδόσεις τους.

Μουσική, που αντέχει στην κίνηση του χρόνου και στους αιώνες που φεύγουν.

Η λαϊκή παραδοσιακή μουσική, η Ελλάδα μας!

«Εκλείσει την ψυχή της στην Πανηπειρωτική»

Χρόνια πολλά, ξεκίνησε μαθήτρια του Κώστα Μπασιό, δούλεψε για την Πανηπειρωτική, προσέφερε, τιμήθηκε, αρκετές φορές εξελέγη μέλος του Δ.Σ της Πανηπειρωτικής. Εγκαταστάθηκε, η Ελένη Ντάσιου και ζει στο χωριό της Λίππα Ιωαννίνων. Ήρθε για το πανηγύρι. Εκεί, εργάτης, δουλευτής! Άνθρωπος της προσφοράς, ανιδιοτελής, Ταυτισμένη με την Πανηπειρωτική. Ελένη σε ευχαριστούμε.

Ελένη Ντάσιου, Ευαγγελία Τσαμπούρη και Νίκος Ζέκης

Ηχηρά παρών από τα μέλη της Ομοσπονδίας Μουργκάνας

Ο πρόεδρος της ΠΣΕ Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χίτος με τους φίλους Μενέλαο Παπαδημητρίου και Κώστα Γούλα

Ο περιφερειάρχης Αττικής με τα Ηπειρωτόπουλα

Η Α' Αντιπρόεδρος της ΠΣΕ Μαρίκα Γκόννη υποδέχεται τον Περιφερειάρχη Αττικής Γιώργο Πατούλη

BIBLIA - ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

«Στο πέρασμα της καρδερίνας»

Κυκλοφόρησε το νέο μυθιστόρημα του ΓΙΑΝΝΗ ΒΕΛΛΗ

Τον Ιούλιο του 2022 κυκλοφόρησε το νέο —εν μέρει, ιστορικό— μυθιστόρημα του Γιάννη Βέλλη, από τις εκδόσεις «Οσελότος». Συγκεντρώνοντας προσωπικές μαρτυρίες, ιστορικά γεγονότα, αρχεία της εποχής και την δική του ευαισθησία δημιουργήσε τους ήρωές του. Άνθρωποι απλοί, χωρίς υπερβολές, «στολίσματα», μέσα από τις καθημερινές συγκρούσεις των συναισθημάτων τους, ζούνε τα ιστορικά γεγονότα του αιώνα που πέρασε και αντιδρούν. Όπως μπορούν και σε μερικές περιπτώσεις, όσο θέλουν.

Στην Κωνσταντινούπολη των αρχών του 20ου αιώνα, μετά την Μικρασιατική καταστροφή, στον πόλεμο του '40, την κατοχή, την απελευθέρωση, τον εμφύλιο, τα «σκληρά» χρόνια, την ανασυγκρότηση της χώρας, αν θεωρήσουμε ότι κατάφερε να υπάρξει ουσιαστικά κι αυτή. Στη δουλειά σε ξένα μέρη, μετά από την παράνομη είσοδο σ' αυτά, τα καράβια, τα συμφέροντα, τις πολιτικές συγκυρίες, την εκμετάλλευση, τα διαχρονικά μίση και πάθη. Οι τραγικές καταστάσεις, δένονται με τις χιουμοριστικές. Η αισιοδοξία, ακόμα και μέσα από όλες τις ανοικτές πληγές του αιώνα που πέρασε, κυριαρχεί και κερδίζει τον αγώνα απέναντι στην ηττοπάθεια, την κατάθλιψη. Σε πολλούς, ιδίως τους μεγαλύτερους, θα έρθουν στο μυαλό γεγονότα που έζησαν οι ίδιοι ή τους μετέφεραν οι γονείς τους. Σε άλλους, θα τους κινήσει την περιέργεια να δουν το παρελθόν της Ελλάδας, με τις καλές και τις κακές στιγμές του. Ίσως είναι κι ένας οδηγός για αποφυγή λαθών στο μέλλον μας. Σίγουρα θα προβληματίσει, σε πολλά επίπεδα και αυτός είναι ο κυρίαρχος στόχος του συγγραφέα του.

Μια γεύση

«Φτάσαμε στα Ελληνικά νερά. Κανένας δεν ήθελε να κατέβει κάτω για βάρδια, όλοι ήταν στο κατάστρωμα. Σαν χαμένος έβλεπα για πρώτη φορά την Ελλάδα. Ενώ σε όλη μου την ζωή άκουγα για αυτή. Μπήκαμε στο λιμάνι, πρώτα τα υποβρύχια. Ποιο λιμάνι δηλαδή, αφού κάθε πενήντα μέτρα ήταν ανατιναγμένο. Όλα τα κτίρια γύρω ερείπια. Τα πάντα καμένα. Καταστροφή παντού. Λάδι η θάλασσα. Το «Αβέρωφ» και τα αντιτορπιλικά φούνταραν αρόδου, δεν υπήρχε ντοκ για να δέσουν στο λιμάνι. Χιλιάδες κόσμου είχε μαζευτεί, σφύριζαν τα καράβια, σημαίες παντού. Ένας πανζουρλισμός. Όλοι προσπαθούσαν να μας πλησιάσουν για να ρωτήσουν για τους δικούς τους. Στιγμές μαγικές και τραγικές. Ο πρώτος μηχανικός γνώρισε τη γυναίκα του, έπεσε με τη στολή στη θάλασσα για να την αγκαλιάσει. Ένας άλλος είδε τη μόνα του στα μαύρα και τα παιδιά του να τον καλούν, φωνά-

ζοντας. Έβαλε τα κλάματα, μπήκε μέσα να μη τον βλέπουμε έτσι. Άλλοι φώναζαν από μακριά όταν διάκριναν κάποιον, ας μη τους άκουγε. Η Ελλάδα ζωντανεύε σε κάθε γωνιά των πλοίων και υποβρυχίων. Ζούσε μέσα μας κάθε στιγμή της ιστορίας της, που τότε γράφονταν. Με τους ζωντανούς και νεκρούς της, συμφιλιωμένους στην πραγματικότητα... Πρώτη φορά στη ζωή μου, είδα τόση φτώχεια, δυστυχία. Πρόσωπα κλωμά, κακεκτικά κορμιά, ρούχα γεμάτα μπαλώματα. Όλοι μαζί μιλούσαν, ρωτούσαν για κάποιον δικό τους. Παιδάκια, μας παρακάλαγαν να τους δώσουμε κάτι, οτιδήποτε. Σαπούνι, ψωμί, φαί, χρήματα, ρούχα. Είχαν ανάγκη τα πάντα. «Ελλάδα, Ελλάδα», φώναζαν μη μπορώντας να καταλάβουν αν είμαστε Έλληνες ή σύμμαχοι... Με το ζόρι έμειναν μέσα μόνο οι βάρδιες. Κανένας δεν ήθελε να μείνει. Ανέλαβα εγώ, δεν είχα δικό μου να με περιμένει. Κάθισα όλη τη νύχτα, για να στείλω τους τρεις στα σπίτια τους. Έπιασα βάρδια στις έξι το απόγευμα, σκόλασα την άλλη μέρα το μεσημέρι. Στη σκάλα, με το αυτόματο στα χέρια. Πώς να κρατήσω έναν άνθρωπο που έχει να δει το σπίτι του, του δικού του, τόσα χρόνια, με τέτοιες συνθήκες; Ενώ εγώ δεν είχα ούτε γυναίκα, ούτε παιδιά, ούτε αδέρφια να με περιμένουν. Τη δεύτερη μέρα μας μάζεψε ο Κυβερνήτης. Έκανε έρανο με αυτά τα λόγια: «Τις σοκολάτες, τα μπισκότα, τα σαπούνια, ό,τι φαγάσιμο έχουμε τώρα θα τα μαζέψουμε για τα παιδιά της γειτονιάς. Ακόμα και τσιγάρα για τους γέροντες». Κάθε μήνα οι Άγγλοι μας έδιναν ένα πακέτο σοκολάτες και ένα κουτί μπισκότα. Ο Καπετάνιος συνέχισε: «Από αυτά φάγατε, φτάνει!». Άνοιξε την αποθήκη. Έφερε ένα σχολείο. Παιδάκια, με καλομένα πόδια, κατακίτρινα. Τα μοιράσαμε όλα, άδειασε η αποθήκη. Τρόφιμα, κανσέρβες, σαπούνια. Κλαίγαμε όλοι, καθώς πέρναγαν τα παιδάκια και προσπαθούσαν να μας φιλήσουν το χέρι. «Ευχαριστώ», «Ευχαριστώ», ακούγονταν από τους μικρούς αυτούς αγέλους, χτύπαγε σαν μαχαίρι μέσα μας. Αυτό ήταν ο πραγματικός πόλεμος, για τη ζωή. Ένα παιδί, με τη βοήθεια δασκάλου, προσπαθούσε να πλησιάσει στο φαγητό ενώ έτρεμε, ακόμα το θυμάμαι να κλαίει από χαρά. Την άλλη ημέρα φώναξε δύο αξιωματικούς, έναν υπαξιωματικό και δύο από το πλήρωμα να υπογράψουν ότι έσπασε μια νταμιτζάνα με υγρά μπισαριάς στην αποθήκη και κατάστρεψε όλα τα τρόφιμα. Σοκολάτες, μπισκότα, σαπούνια, κλπ. Υπέγραψαν όλοι μετά χαράς. Το έστειλε στους Άγγλους για να τα αντικαταστήσουν, αλλά μας είπε: «Μη νομίζετε ότι θα φάτε εσείς. Θα πάνε στα παιδιά πάλι». Μαζέψαμε διακόσια πενήντα πακέτα τσιγάρα και μαζί με κάποια τρόφιμα πήγαν σε ένα γηροκομείο εκεί κοντά. Βγήκα για πρώτη φορά έξω, στον Πειραιά. Για πρώτη φορά πατούσα χώμα Ελληνικό κι ελεύθερο. Όλοι οι τοίχοι γραμμένοι με συνθήματα. Παντού σημαίες, Αγγλικές, Ελληνικές, λίγες Αμερικανικές, πάρα πολλές Ρωσικές. Σφυροδρέπανα. Καμένα και γκρεμι-

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΕΛΛΗΣ

Γεννήθηκε, το 1967. Ηπειρώτης στην καταγωγή, από την Κεραμίτσα Φιλιατών Θεσπρωτίας (Μουργκάνα). Ζει και εργάζεται στη Νέα Ιωνία Αττικής. Δημοσιογράφος, φωτογράφος, λογοτέχνης. Πρώην Ειδικός Γραμματέας & Γενικός Γραμματέας της «Πανελληνίας Ένωσης Λογοτεχνών». Σήμερα, Ειδικός Γραμματέας της «Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών». Ιδρυτής της «Πρωτοβουλίας καλών προθέσεων με σεβασμό στον Κώστα Καρυωτάκη και το έργο του», η οποία συνέδραμε στον προγραμματισμό των εκδηλώσεων του Δήμου Πρέβεζας για τα 90 χρόνια από το θάνατο του Κώστα Καρυωτάκη, ομιλητής στις εκδηλώσεις αυτές. Έχει χρημάτισει, Πρόεδρος, Αντιπρόεδρος, Γενικός Γραμματέας, Ειδικός Γραμματέας τοπικών και πανελληνίων Συλλόγων. Για πολλά χρόνια Εκδότης εφημερίδων και περιοδικών, με κυκλοφορία σε Ελλάδα & Κύπρο. Βραβευμένος, για το δημοσιογραφικό - φωτογραφικό του έργο. Κριτής πανελληνίων / διεθνών διαγωνισμών λογοτεχνίας και φωτογραφίας. Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας (Π.Σ.Ε.). Μέλος της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας «Πανηπειρωτική». E-mail: jvellis@gmail.com

αμένα κτίρια έκλειναν δρόμους. Ανάρτεες με φυσεκλίκια σταυρωτά, τον ΕΛΑΣ στο δίκωο. Εμάς δεν μας κώνευαν, στο καπέλο μας έγραφε βασιλικό ναυτικό. Λες και είχαμε επιλογή στο τι θα φέρει το καπέλο ή το δίκωο του καθενός στον εθνικό στρατό, εδώ το μυαλό μας ακόμα δεν είχαμε ξεκαθαρίσει με την όλη κατάσταση αυτή που έρχονταν στον ορίζοντα...»

(Απόσπασμα, «ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΕΡΙΝΑΣ» Ιωάννης Β. Βέλλης, Εκδόσεις «Οσελότος»)

απόσπασμα

.... «Είχα κουραστεί στην Αμερική. Σπίτι, δουλειά, σπίτι. Τίποτα άλλο. Είχαν σπάσει τα νεύρα μου. Νοσταλγούσα τη γυναίκα μου, τα παιδιά μου, το σπίτι μου. Είχε γεννηθεί και ο μικρός το 1963, τώρα ήταν πέντε ετών. Ένα έτος έκλεινα στην Αμερική, ήταν καιρός να γυρίσω Ελλάδα. Είχα καταδικασθεί ερήμην, με δύο χρόνια στέρησης άδειας επαγγελματία, από τις ενέργειες του «αρχιρουνιανού» των καρβιτών. Έμεινε ένας χρόνος, θα περνούσε. Εκείνο το διάστημα έγινε το μεγάλο συλλαλητήριο της Νέας Υόρκης ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ. Ένα εκατομμύριο κόσμος γέμισε τους δρόμους, μαζί και εγώ. Δεν μπορείς να βλέπεις τέτοιο πράγμα και να μένεις απ' έξω. Την προηγούμενη, είχα δουλέψει όλο το βράδυ. Πήγα για λίγο και γύρισα στο μαγαζί. Με παρακάλεσε ο ιδιοκτήτης και συνέχισα τη δουλειά. Πήχτρα στον κόσμο. Ακόμα και όρθιους είχαμε την ημέρα εκείνη. Δούλευα εικοσιτέσσερις ώρες, συνέχεια. Μάτωσαν τα πόδια μου... Δεν θα πήγαινα την άλλη ημέρα στη δουλειά, θα πέθαινα. Με πρόλαβε με τηλέφωνο. «Δύο ημέρες ρεπό, πληρωμένο». Έπεσα να κοιμηθώ, αισθανόμουν πτώμα. Έτρεμαν και τα χέρια μου, τέτοια κούραση. Τρόμαξα όταν είδα τον εαυτό μου στον καθρέπτη, κατακίτρινο. Όταν σηκώθηκα πήγα στο φαρμακείο να πάρω κάτι για τα πόδια που με πονούσαν ανυπόφορα. Ζυγίστηκα, για πρώτη φορά. Έφυγα 65 κιλά από το καράβι και τώρα ήμουν 51. Δεν έδινα ποτέ σημασία στην υγεία μου, αλλά στην οικογένειά μου. Τώρα έβλεπα τα χάλια μου. Γύρισα σπίτι. Ύπνο δεν είχα. Με έπιασε το ξημέρωμα. Εκεί έκλεισαν τα μάτια, μα χτύπησε το ξυπνητήρι. Πρόλαβα να το σπάσω με ένα παπούτσι. Χάρηκα την ησυχία. Δεν πήγαινε άλλο, ήρθε η ώρα να γυρίσω Ελλάδα. Έκλαιγαν όλοι στο σπίτι που θα έφευγα. Τηλεφώνησα στη δουλειά να με αντικαταστήσουν, να κλείσουν το υπόλοιπο που είχαμε. Η υγεία μου χειροτέρευε. Ίσως η κούραση εκείνης της ημέρας, τα έβγαλε στην επιφάνεια. Από την τράπεζα έστειλα 3000 δολάρια στο σπίτι. Κράτησα μόνο 100. Πέρασα από το τμήμα αλλοδαπών. Τους είπα για την αδικία στο καράβι, έδειξα το χαρτί με το κείμενο και τις υπογραφές των Αμερικανίδων. Δεν τους ένοιαζε πολύ. Το καράβι, όπως ήταν υποχρεωτικό, είχε καταθέσει τα δολάρια του εισιτηρίου της επιστροφής. Την επόμενη πέρασα από το τμήμα για το εισιτήριο. Με την Ολυμπιακή. Το προηγούμενο βράδυ το πέρασα μαζί με τα δύο παιδιά και την μητέρα τους, στο Central Park. Φάγαμε όλοι μαζί, για αποχαιρετισμό. Ήταν μια καλή στιγμή, καλών ανθρώπων...»

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Ο αρχιστράτηγος Γεώργιος Καραϊσκάκης σε τετράδιο

Μια έξυπνη πρωτοβουλία του Δήμου Γεωργίου Καραϊσκάκη

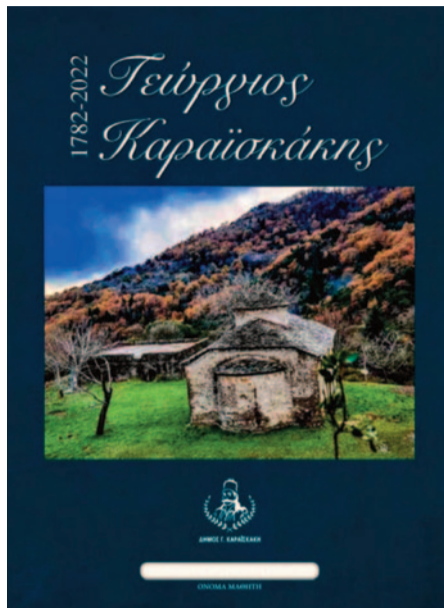
Ο Δήμος Γεωργίου Καραϊσκάκη εξέδωσε ένα τετράδιο για τους μαθητές του Δήμου του, με την ιστορία και τις σημαντικότερες στιγμές της ζωής του Γεωργίου Καραϊσκάκη. Μια εξαιρετική προσπάθεια για την προώθηση της αλήθειας σχετικά με τη γενέτειρα του ήρωα της Ελληνικής Επανάστασης.

Ο Δήμαρχος Καραϊσκάκη Περικλής Μίγδος δήλωσε τα εξής:

«Το τμήμα Παιδείας και Πολιτισμού του Δήμου Γεωργίου Καραϊσκάκη πήρε την πρωτοβουλία να δημιουργήσει το τετράδιο αυτό, ώστε να παρουσιάσει σε όλα τα παιδιά του δήμου μας, σε όλες τις σχολικές βαθμίδες (νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο) τον ήρωα Γεώργιο Καραϊσκάκη και την ιστορία της ζωής του, όπως είναι αλήθεια, χωρίς αλλοιώσεις. Στο τετράδιο παρουσιάζεται η ιστορία του ήρωα με την αποκατάσταση της αλήθειας όσον αφορά τη γενέτειρα του Γεωργίου Καραϊσκάκη, αλλά και οι σημαντικότερες μάχες και στιγμές της ζωής του.

Αποφασίσαμε, λοιπόν, την έκδοση του συγκεκριμένου τετραδίου, όπου στην μπροστινή σελίδα αναγράφεται το όνομα του μαθητή, στις πρώτες σελίδες έχει την ιστορία της γέννησης του ήρωα και στις τελευταίες σελίδες έχει ιστορικές διαδρομές από τη ζωή του! Οι ενδιάμεσες σελίδες χρησιμοποιούνται από το μαθητή. Αφού το μοιράσουμε σε όλα τα νηπιαγωγεία, τα δημοτικά, τα γυμνάσια και τα λύκεια του Δήμου μας, σκοπεύουμε ως επόμενο βήμα να έρθουμε σε επαφή με τους όμορους δήμους, αλλά και με όλους στη συνέχεια τους δήμους της Ηπείρου, καθώς και με τον Αντιπεριφερειάρχη Άρτας, αλλά και την Περιφέρεια Ηπείρου, ώστε να δούμε πώς αυτό το εγχείρημα θα προωθηθεί σε όλα τα σχολεία της Ηπείρου για να μάθουν όλοι οι μαθητές την αλήθεια για τον ήρωα Γεώργιο Καραϊσκάκη. Αυτό, λοιπόν, που λείπει από τις κρατικές προσπάθειες για την αποκατάσταση της αλήθειας, θα έρθουμε εμείς ως Δήμος Γεωργίου Καραϊσκάκη να το αποδώσουμε στο βαθμό που οφείλουμε να το κάνουμε.

Ωστόσο, εμείς δεν έχουμε προστριβές με κανέναν, ούτε με τη Θεσσαλία, ο ήρωας Γεώργιος Καραϊσκάκης ανήκει σε όλη την Ελλάδα, το μόνο που ζητάμε και επιδιώκουμε να πετύχουμε είναι η αποκατάσταση της

Το εμπροσθόφυλλο του τετραδίου

αλήθειας όσον αφορά τη γενέτειρά του, που ως γνωστόν είναι η Σκουληκαριά Άρτας! Αξίζει να τονίσω ότι τα παιδιά της περιοχής μας τα αγκάλιασαν με χαρά και αγάπη το νέο αυτό τετράδιο κι εμείς αισθανόμαστε ευτυχείς ως Δήμος διότι διαπιστώσαμε ότι ακόμη και πολλά παιδιά του δήμου μας δεν γνώριζαν την αλήθεια για τον ήρωα Γεώργιο Καραϊσκάκη. Οπότε, το αμέσως επόμενο διάστημα θα προχωρήσουμε στις ανάλογες ενέργειες για την προώθησή του σε όλα τα σχολεία της Ηπείρου!»

Μια ενδιαφέρουσα και άκρως επαινετή κίνηση από το Δήμο Γεωργίου Καραϊσκάκη για την αποκατάσταση της αλήθειας.

27ο Οργανωτικό Συνέδριο Συλλόγων Σαρακατσαναίων

Με μεγάλη επιτυχία ολοκληρώθηκε το 27ο Οργανωτικό Συνέδριο Συλλόγων Σαρακατσαναίων στην πόλη της Πρέβεζας, το τρίήμερο 30 Σεπτεμβρίου-2 Οκτωβρίου 2022.

Η καρδιά των Σαρακατσαναίων χτύπησε για τρεις ημέρες στην Πρέβεζα όπου πραγματοποιήθηκε φέτος φέτος το 27ο συνέδριο παρουσία εκπροσώπων των 45 Συλλόγων και των λοιπών συνέδρων. Μάλιστα οι εργασίες ήταν υβριδικού τύπου, δηλαδή με διά ζώσης συμμετοχή, αλλά και με εξ αποστάσεως παρακολούθηση όσων ατόμων δεν είχαν τη δυνατότητα να παρευρευθούν.

Στην Πρέβεζα ήταν η δεύτερη εκδήλωση της Ομοσπονδίας, μετά τα τρία χρόνια του κορωνοϊού, με αικοδεσπότη το Σύλλογο Σαρακατσαναίων Πρέβεζας. Την πρώτη ημέρα, την Παρασκευή 30 Σεπτεμβρίου το απόγευμα, πραγματοποιήθηκε ομιλία αφιερωμένη στα 200 χρόνια από την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα με τίτλο: «Ο Ελληνισμός στην Επανάσταση του '21 - Πριν και μετά: Τα ισχυρά του σημεία».

Ομιλήτρια ήταν η κα Μαρία Ευθυμίου, ιστορικός και καθηγήτρια του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με πλούσιο συγγρα-

φικό. Η έναρξη εργασιών του οργανωτικού τμήματος του Συνεδρίου έγινε το Σάββατο με εισηγήσεις μελών συλλόγων σχετικά με την εύρυθμη λειτουργία των Συλλόγων Σαρακατσαναίων και της ΠΟΣΣ, ειδικότερα με τη διοργάνωση εκδηλώσεων, το πανελλήνιο και τα περιφερειακά ανταμύματα Σαρακατσαναίων, τις σχέσεις της νεολαίας με την παράδοση, τον τρόπο λειτουργίας των Συλλόγων και της ΠΟΣΣ και τις καινοτόμες δράσεις από τους Συλλόγους και την ΠΟΣΣ.

Την Κυριακή το συνέδριο ολοκληρώθηκε με την είσοδο στη Σαρακατσανική Στάνη στα Φλάμπουρα όπου στους συνέδρους και τους αρωγούς του Συνεδρίου προσφέρθηκαν αναμνηστικά δώρα, εμπνευσμένα από τη ζωή και παράδοση των Σαρακατσαναίων, έντυπο υλικό με ιστορικά στοιχεία, εμπλουτισμένο με τις δράσεις του Συλλόγου καθώς και παραδοσιακά κεράσματα.

Κατάμεστο το πολιτιστικό κέντρο του Δήμου Πρέβεζας φιλοξένησε, σπουδαίους ομιλητές που μας καθήλωσαν, εκπροσώπους άλλων συλλόγων, εξέχοντα πρόσωπα της τοπικής κοινωνίας και όχι μόνο αλλά και μια μικρή έκθεση λαογραφίας και φωτογραφίας που στήθηκε στο χώρο και ανέδειξε μοναδικά στοιχεία της Σαρακατσανικής τέχνης και παράδοσης.

Άρχισαν τα καζανιάσματα στην Ήπειρο

Το ευεργετικά αποτελέσματα του τσίπουρου

Κυριαρχεί το μεράκι της απόσταξης «Όταν Ο Νώε εφύτευσε το κλήμα της αμπέλου -λέγονται οι Ραβίνοι- παρευρεθείς ο Σατανάς, εθυσίασε τέσσερα ζώα, πρόβατο, λέοντα, πίθηκο και συν. Τα ζώα δε ταύτα παρίσταναν τους διαφόρους βαθμούς μέθης. Όταν αρχίζει τις να νίνει, ομοιάζει το αρνίον κατά την πράσιπτα και άγνοια; γίνεται ακολούθως τολμηρός καθώς ο λέων; μετ' ολίγον, η ανδρεία του μεταμορφούται εις την μωρίαν του πιθήκου; και τελευταίον κυλιέται εις τον βόρβορον, καθώς η συς».

Μετάφραση

Όταν ο Νώε φύτευσε το κλήμα της αμπέλου, ο Σατανάς που παρευρίσκονταν θυσίασε τέσσερα ζώα. Πρόβατο, λέοντα, πίθηκο και συν. Τα ζώα αυτά παρίσταναν τους διαφόρους βαθμούς μέθης. Όταν αρχίζει κάποιος να νίνει μοιάζει με το αρνάκι ως προς την πράσιπτα και την άγνοια. Ακολούθως γίνεται τολμηρός όπως το λιοντάρι. Μετά από λίγο η ανδρεία του μεταμορφώνεται σε μωρία πιθήκου. Τελειοτάτα κυλιέται στο βόρβορο, καθώς η συς.

- Αρτηριακή πίεση: Η προσεκτική κατανάλωση προκαλεί αγγειοδιαστολή, λόγω της ποσότητας αλκοόλ και ρίχνει την πίεση
- Αντιμικροβιακή δράση: Ως ποτά, το τσίπουρο κι η ρακή, έχουν αντιμικροβιακή δράση. Γι' αυτό και επικρατεί η άποψη ότι καταπολεμούν το κρωσολόγημα και τον πυρετό.
- Καρδιαγγειακά: Βελτιώνει τα επίπεδα τριγλυκεριδίων, γλυκόζης, χοληστερόλης, γι' αυτό και περιορίζει τα καρδιαγγειακά προβλήματα.

Επιπλέον διατηρείται η καλή κυκλοφορία του αίματος

- Αντιπικτική δράση: Η ήπια κατανάλωση, περιορίζει τον σχηματισμό θρομβώσεων, καθώς μειώνει την συσπληνική ικανότητα των αιμοπεταλίων.

Όπως και νάχουν τα πράγματα να προσέχουμε (η επανάληψη χρειάζεται) τα εξής:

Καλά τσίπουρα...

Μηλιές, Δήμου Καραϊσκάκη

Τρανή λαλιά από τους τρεις μαθητές.

«Όχι» στο κλείσιμο του σχολείου τους!

Πλήρης η τεκμηρίωση του μαρσαμού, της εγκατάλειψης και ουσιαστικά της «ερμησιοποίησης» των ορεινών περιοχών της Ηπείρου. Υποσχέσεις και ταξίματα, άρκοι και ορκοδοσίες. «Θα αναβαθμιστούν τα ορεινά χωριά της χώρας». Η αναβάθμιση όμως απαιτεί προϋποθέσεις, όπως είναι η πρόσβαση, η εκπαίδευση και η υγεία.

Ορεινός οικισμός Μηλιές Ραδοβιζίων Άρτας. Τρεις μαθητές. Το νηπιαγωγείο λειτουργήσει δυο σχεδόν μήνες. Αρρώστησε η δασκάλα. Τέλος. Το νηπια-

γωγείο δεν λειτουργεί.

Μια συμβολική πράξη από τον Δήμαρχο του Δήμου Καραϊσκάκη Περικλή Μίγδο. Συνόδεψε τους τρεις μαθητές του Νηπιαγωγείου μαζί και τη μοναδική μαθήτριά του Δημοτικού Σχολείου, στην δοξολογία και την κατάθεση στεφάνων. Και μια δήλωση από τον ίδιο τον Δήμαρχο.

«Από την εσχαιά της Ηπείρου ένα ηχηρό μήνυμα στους υψηλά υπεύθυνους για την ανάγκη στήριξης της άλλης Ελλάδας».

Συμβολική ρίψη στεφάνου στον γκρεμό του Ζαλόγγου

«Ζαλόγγεια» 2022

Στον ιερό βράχο του Ζαλόγγου πραγματοποιήθηκαν 9.10.2022 με μεγάλη επιτυχία τα φετινά «Ζαλόγγεια» 2022. Η εκδήλωση φέτος ήταν αφιερωμένη στη θυσία τόσο των Σουλιωτισσών του Ζαλόγγου όσο και των προσφύγων του Πόντου και της Μικράς Ασίας.

Το 1803 οι Σουλιώτισσες κυνηγημένες από τους ανελήτους εκθρούς τους, επέλεξαν, στην άκρη του Ζαλόγγου, τον ένδοξο θάνατο.

Τραγικά γεγονότα, που συνοδεύουν την προσφυγιά και όμοιες αυτοθυσίες Ελληνίδων διαδραματίστηκαν και το 1922, κατά την καταστροφή του ελληνισμού του Πόντου και της Μικράς Ασίας. Μαύρη κι αυτή η επέτειος που φέτος συμπληρώθηκαν 100 χρόνια.

Σουλιώτες, Πόντιοι και Μικρασιάτες πρόσφυγες, με φανερό τη συγκίνηση και το δέος, προσήλθαν στο χώρο όπου πραγματοποιήθηκε η κορυφαία αυτή εκδήλωση Μνήμης και Τιμής. Ακριβώς στη σκιά του επιβλητικού Μνημείου του Ζαλόγγου.

Στον Ιερό Βράχο του Ζαλόγγου, τόπο θυσίας των Σουλιωτισσών τελέστηκε επιμνημόσυνη δέηση και ακολούθησαν ομιλίες, χαιρετισμοί και κατάθεση στεφάνων.

Οι διοργανωτές επέλεξαν την κεντρική ομιλία να κάνει η μαθήτρια του 2ου Λυκείου Πρέβεζας που πρώτευσε σε διαγωνισμό έκθεσης με θέμα το Ζαλόγγο κι έτσι το «σίγμα» της ημέρας έδωσε η μαθήτρια της Β' Λυκείου **Κατερίνα Γκόλια**.

Ακολούθησε εκδήλωση με χορούς στην πλατεία της Καμαρίνας. Συμμετείχαν οι Σύλλογοι «Σουλιώτες - Όμιλος Απόδοσης Τιμών και Ιστορικής Αναβίωσης Σουλίου», «Πολιτιστικός Χορευτικός Σύλλ. Χαλκίδας "ΑΝΑΠΑΛΗ"», ο «Εξεραίστικός Σύλλογος Νέας Σαμψούντας "Η ΑΜΙΣΟΣ"», ο «Σύλλ. Μικρασιατικών Προσφύγων Νομού Αιτωλοακαρνανίας» και το Χορευτικό Τμήμα Δήμου Πρεβέζης.

Φωτ.: **Βασίλης Δάλλας και Γεώργιος Ευσταθίου.**

Οι εκδηλώσεις έκλεισαν με χορό στην πλατεία της Καμαρίνας

Παγκόσμια Ημέρα Ψυχικής Υγείας

Συμμετοχή του Πανηπειρωτικού Συλλόγου Πατρών

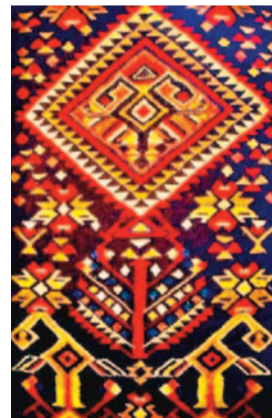

Το χορευτικό τμήμα του Πανηπειρωτικού Συλλόγου Πατρών συμμετείχε στις διήμερες εκδηλώσεις που διοργάνωσε, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ψυχικής Υγείας (10 Οκτωβρίου), η ΠΟΜΑΕ Δυτ. Ελλάδας & Νοτίων Ιονίων Νήσων σε συνεργασία με την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, το Σωματείο Ατόμων με Ψυχική Αναπηρία Π.Ε. Αχαΐας «Σθένης», το Σύλλογο για την Ψυχική Υγεία «ΣΟΨΥ» Πάτρας, με τη στήριξη του Κοι.Σ.Π.Ε «Φάρος» και υπό την αιγίδα της Ε.Σ.Α.μεΑ και του Ιατρικού Συλλόγου Πατρών (Ι.Σ.Π.).

Ειδικότερα, το πρωί της Κυριακής, 9 Οκτωβρίου 2022, αντιπροσωπευτικός αριθμός παιδιών, εφήβων και ενήλικων χορευτών από τα τμήματα αρχαρίων, προχωρημένων και το

παιδικό χορευτικό του Συλλόγου επιτέλεσαν λαϊκούς χορούς (χασάπικο, χασαποσέρβικο, συρτά κτλ) στη συμβολή των οδών Ρήγα Φεραίου και Γεροκωστοπούλου καταχειροκροτούμενοι από τον κόσμο. Ο Πανηπειρωτικός Σύλλογος Πατρών προσβέβει «ότι η σωματική και ψυχική υγεία μας περνά μέσα από τον πολιτισμό μας και συγκεκριμένα μέσα και από τη τέχνη του χορού. Δεν είναι μονάχα το αισθητικό αποτέλεσμα η σημαντικότερη απόρροια του χορού. Ο χορός προπάντων είναι ψυχική / πνευματική επικοινωνία, κοινωνική δραστηριότητα, διάδραση πολιτισμικών στοιχείων, ισορροπία, δύναμη και μέσο διεκδίκησης».

Υφαντική Σχολή στο Μέτσοβο

Με κοινή απόφαση των Υπουργείων Παιδείας και Οικονομικών ιδρύεται στο Μέτσοβο Επαγγελματική Σχολή Κατάρτισης Υφαντικής ΤΕΧΝΗΣ.

Στην συγκεκριμένη απόφαση περιγράφεται το οικονομικό κόστος και η κάλυψη δαπανών. Το Δημόσιο ΙΕΚ Αφορά τις παραδοσιακές τέχνες και Ειδικά την ΥΦΑΝΤΙΚΗ. Ο περιφερειάρχης Ηλείου Αλέξανδρος Καχριμάνης δήλωσε: «Η υφαντική Μετσόβου είναι κάτι το ιδιαίτερο και δεν πρέπει να καθεί με τίποτε».

Εκδήλωση για την σκλήρυνση κατά πλάκας από τον Πανηπειρωτικό Σύλλογο Πατρών

Με μεγάλη επιτυχία και μέσα σε μια ζεστή και φιλόξενη ατμόσφαιρα στο "Σπίτι του Ηπειρώτη", έλαβε χώρα, την Τετάρτη, 5 Οκτωβρίου 2022, εκδήλωση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που διοργάνωσε ο Πανηπειρωτικός Σύλλογος Πατρών σε συνεργασία με την Ελληνική Ένωση για την Αντιμετώπιση της Σκλήρυνσης κατά Πλάκας Δ. Ελλάδας, με θέμα: «Σκλήρυνση κατά πλάκας: Εξελίξεις στον τομέα της έρευνας. Δικαιώματα και ψυχολογία ασθενών».

Η εν λόγω εκδήλωση πραγματοποιήθηκε με την ευγενική συνεργασία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, της Αντιδημαρχίας Υγείας και Πρόνοιας του Δήμου Πατρέων, καθώς και της δ/ης ΥΠΕ Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Ηπείρου και Δ. Ελλάδας.

Αρχικώς, την εκδήλωση χαιρέτησαν οι **Χαράλαμπος Μπανάκος**, Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Αχαΐας, και **Βίβιαν Σαμούρη**, Αντιδήμαρχος Υγείας και Πρόνοιας του Δήμου Πατρέων. Παράλληλα, αναγνώστηκε χαιρετιστήριο μήνυμα του Διοικητή της δ/ης ΥΠΕ, **Γιάννη Καρβέλη**, λόγω απουσίας του.

Ακολούθως για το επίκαιρο ζήτημα που απασχο-

Εμμανουήλ Σουρής, Ψυχολόγος, Κοινωνικός Σύμβουλος – ΜΣC στη Δημόσια Υγεία, PhD(c) Ιατρικής Πανεπιστημίου Πατρών

λεί τουλάχιστον στους τρεις νομούς της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας περί τα δύο χιλιάδες ασθενών, μίλησαν οι:

- **Μαργαρίτα Καραγιώργου**, Πρόεδρος Ελληνικής Ένωσης για την αντιμετώπιση της Σκλήρυνσης

Ιωάννης Μασούκας, Καθηγητής Χημείας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Επίτιμος Καθηγητής Πανεπιστημίων CalgaryCanada και VictoriaAustralia

Κατά Πλάκας (ΕΕΑΣΚΠ) Δυτικής Ελλάδας, - **Χαρά Πίτσου**, Ph.D., Ε.Δι.Π. τμήματος Επιστημών της Αγωγής και Κοινωνικής Εργασίας Πανεπιστημίου Πατρών,

- **Εμμανουήλ Σουρής**, Ψυχολόγος, Κοινωνικός Σύμβουλος – ΜΣC στη Δημόσια Υγεία, PhD(c) Ιατρικής Πανεπιστημίου Πατρών,

- **Ιωάννης Μασούκας**, Καθηγητής Χημείας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Επίτιμος Καθηγητής Πανεπιστημίων Calgary Canada και Victoria Australia και μέλος του Συλλόγου μας.

Οι ομιλητές εστίασαν την ομιλία τους τόσο στο ρόλο των Συλλόγων και στη δύναμη της ενημέρωσης αναφορικά με την πρόσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων των ασθενών όσο και στους ψυχοθεραπευτικούς τρόπους, που, σε συνδυασμό με την ιατρική θεραπεία, μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής όσων νοσούν. Τέλος, ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στην ενημέρωση για την πορεία των ερευνητών σχετικά με τους τρόπους και τα μέσα αντιμετώπισης της νόσου, γεγονός που, εκτός των άλλων, στάθηκε αφορμή για να επακολουθήσει γόνιμη συζήτηση.

Το συντονισμό της εσπερίδας είχε ο φιλόλογος Πρόεδρος του Πανηπειρωτικού, **Χάιδας Αλέξανδρος**. Οι δύο σύλλογοι ευχαριστούν θερμά όλους όσους τίμησαν με την παρουσία τους την εν λόγω εσπερίδα.

Από την πλευρά μας να συγχαρούμε τους συμπατριώτες μας στην Πάτρα για το σοβαρό κοινωνικό έργο τους.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Μιλάνου
τ. ΙΑΤΡΟΣ Α' ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΑΙΔΩΝ «Π. & Α. ΚΥΡΙΑΚΟΥ»

Καβάφη 20 & Μακαρίου 23 (συνέχεια Αγ. Τριάδος),
Αγ. Παρασκευή (Πευκάκια)
Τηλ.: **210 600 1418** • Κιν.: **693 600 1418** • Φαξ: **210 639 1787**
• e-mail: **antoniskontos5@gmail.com** ΔΕΧΕΤΑΙ ΜΕ ΡΑΝΤΕΒΟΥ: 17.30-20.30

Παιδικός Σταθμός φυσική ηλιαχτίδα
«η καλύτερη των φίλων!»

Προμηνιά 43 Άνω Πατσία ΤΚ 26403
dimitrisilaidas@gmail.com
fofni.ilaidas@gmail.com
Τηλ: 210-2525250
Κιν: 6977484250
Κιν: 6932483195
Φαξ: 210-211224

Χαλεπό 10-12 Άνω Πατσία, ΤΚ 26403
dimitrisilaidas@gmail.com
fofni.ilaidas@gmail.com
Τηλ: 210-211224
Κιν: 6979675415
Κιν: 6932483195
Φαξ: 210-211224

Η Ήπειρος ταξίδεψε στο Ηρώδειο!

3 Οκτωβρίου 2018. Πανηπειρωτική μυσταγωγία στο Ηρώδειο

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, για πρώτη φορά στην ιστορία της, οργάνωσε μια μεγάλη μουσικοθεατρική και χορευτική παράσταση στο Ηρώδειο.

Ήταν στην πραγματικότητα μια μαγική βραδιά!

Ένα ταξίδι στο μύθο, στην πραγματικότητα και στην ιστορία της Ηπείρου, από την αρχαιότητα ως τις ημέρες μας, που μας αποκάλυψε τις διαστάσεις του αρχαίου, του βυζαντινού, του νεότερου και του σύγχρονου πολιτισμού της.

Ξεκινήσαμε και... φτάσαμε

Από το αρχαίο θέατρο της Δωδώνης και το ιερό μαντείο, την αρχαία Νικόπολη και τον μυθικό Αχέροντα, μέχρι τα θαυμαστά τοξωτά ηπειρωτικά γεφύρια, την «λίμνη των θρύλων» με την καστροπολιτεία των Ιωαννίνων, και την ξακουστή μουσική παράδοση του Παγωνίου, του Ζαγορίου, των Τζουμέρκων, της Πρέβεζας και της Θεσπρωτίας. Η διαχρονική διαδρομή της Ηπείρου στα άκρα της οικουμένης, όπου οι Ηπειρώτες ξεχύθηκαν σε όλα τα μήκη και πλάτη της. Η ζωή και τα πάθη τους στο συνεχές ταξίδι τους. Οι ευεργέτες Ηπειρώτες και η μεγάλη προσφορά τους στην Ευρώπη, στα Βαλκάνια, στον κόσμο».

Η παράσταση δομήθηκε σε θεματικές ενότητες αντλημένες από την διαχρονική υπόσταση της Ηπείρου. Δωδώνη, Νικόπολη, ταξίδι του Οδυσσέα στις ακτογραμμές, Νεκρομαντείο, Αχέρωντας, Κάστρο των Ιωαννίνων, Μέτσοβο, Ζαγόρι, Σούλι, Ζάλογγο, Τζουμέρκα. Παράλληλα παρουσιάστηκε η ηπειρωτική μουσική δημιουργία, ξεκινώντας από την αρχική σύνθεση των φωνών-πολυφωνία- και στη συνέχεια την εμφάνιση της δημοτικής παράδοσης και των μουσικών οργάνων.

Ακολούθησαν θεματικές ενότητες που αφορούσαν την τοπιογραφία της Ηπείρου, την απaráμυλλη ομορφιά της, τις παραλογές, γεφύρι της Άρτας, τα γεφύρια, με ιδιαίτερη αναφορά στο γεφύρι της Πλάκας, τα ποτάμια, τα ξακουστά βουνά, οι λίμνες και η μυθολογία τους, η λίμνη των θρύλων των Ιωαννίνων και η ιστορική της διαδρομή ως καθρέφτης της ιστορίας, οι κυραντζήδες, η ξενιτιά και η ευεργεσία, όλα όσα συνθέτουν τα μεγάλα ανθρωπολογικά θέματα της Ηπείρου. Οι εθνικοαπελευθερωτικοί αγώνες, το Σούλι και το Ζάλογγο, το Έπος του 40 και η Εθνική Αντίσταση, τα πανηγύρια σαν κύριο και ιδιαίτερο μέρος της Ηπειρωτικής μου-

σύνθεση και από εικόνες που επιδεικνύουν το πανέμορφο φυσικό κάλος της Ηπείρου.

Με την παρακαταθήκη όλων των ηπειρωτών δημιουργών και τη συμμετοχή των λαμπρών αστεριών της μουσικής αναδείχθηκε η υπέρλαμπρη ηπειρωτική δημιουργία, ο ζηλευτός υλικός και άυλος πολιτισμός της, στους αιώνες της ιστορίας της.

Έπαιξαν οι μουσικοί

Κλαρίνο: Πετρολούκας Χαλκιάς, Νίκος Φιλιππίδης, Ναπολέων Δάμος, Γιώργος Κωταίνης, Αλέξανδρος Αρκαδόπουλος.

Βιολί: Λάμπρος Τζόκας και Κωνσταντίνος Κίικιλης.
Λαούτο: Βασίλης Φωτίου και Χαράλαμπος Φωτίου
Ντέφι: Σπύρος Αλεύροντας και Άρης Τζαρτζούλης.
Τραγουδισαν: Σάββας Σιάτρας, Αντώνης Κυρίτσος, Γιάννης Παπακώστας, Κώστας Τζιζις, Παγώνα Αθανασίου και Δημήτρης Υφαντής.

Συμμετείχαν τα πολυφωνικά σχήματα: «Κυράδες της Άνω Δερόπολης», «Χασονία», η Χωρωδία Παραδοσιακής Μουσικής της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας με μέετρο τον Βαγγέλη Κώσσο και το Εργαστήρι Πολυφωνικού της Π.Σ.Ε.

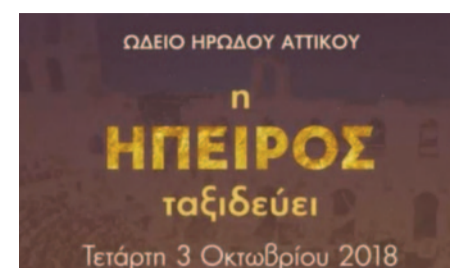
Συμμετείχαν οι Ηπειρώτες/σες ηθοποιοί: Γιώργος Αρμένης, Θεοδώρα Σιάρκου, Ρηνιώ Κυριαζή, Γιώργος Νάκος, Βασίλης Σιάφης, Λάμπρος Γραμματικός, Ρηνιώ Μπάλλου-Παπαδοπούλου, Στέλια Θεοδωρού-Γκλίναβος.

Οδηγός σ' αυτό το ταξίδι η λογοτεχνική δημιουργία των σπουδαίων συγγραφέων, λογοτεχνών και ποιητών της Ηπείρου Κώστα Κρυστάλλη, Χρήστου Χριστοβασιλί, Μιχάλη Γκανά, Τάσου Πορφύρη, Χουλιαρά, Δημήτρη Χατζή, Χρήστου Μηλιώνη, Βασίλη Γκουρογιάννη, Σωτήρη Δημητρίου.

Ηπειρωτικούς χορούς απέδωσαν 180 χορευτές, μέλη των χορευτικών τμημάτων των Ενώσεων και Αδελφοτήτων Ηπειρωτών της Αττικής. Διδάσκαλος **Νίκος Ζέκας**.

Η σκηνή του Ηρώδειου διακοσμήθηκε με γλυπτά του κορυφαίου Ηπειρώτη γλύπτη, καθηγητή της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών Θεόδωρου Παπαγιάννη.

Σκηνοθεσία: Αντώνης Τσάβαλος

Κείμενα: Ευάγγελος Αυδίκας, Θανάσης Κούγκουλος, Φεβρωνία Ρεβύνθη, Γιώργος Κίτσιος Ανδρομάχη Μπούνα, Αντώνης Τσάβαλος

Αναδείχτηκε, μέσα από αυτή τη μοναδική εκδήλωση, η υπέρλαμπρη Ηπειρωτική δημιουργία, ο ζηλευτός υλικός και άυλος πολιτισμός της που εκτείνεται στους αιώνες της ιστορίας της.

«Στον Σταυραπτό»

Η στιγμή που ο Γιώργος Αρμένης διάβασε το ποίημα «Στο Σταυραπτό» του Κώστα Κρυστάλλη και ανατρίχισε ολόκληρο το Ηρώδειο

«Θέλω, μα δεν έχω φτερά, δεν έχω κλαπατάρια και τυραννίεμαι και πονώ και σβήνεται νύχτα μέρα. Παρακαλώ σε, σταυραπτε, για χαμηλώσου ολίγο και δώσ' μου τις φτερούγκες σου και πάρε με μαζί σου, πάρε με απάνου στα βουνά, τι θα με φάει ο κάμπος!»
Κώστας Κρυστάλλης

Το Ηρώδειο πλημμύρισε από Ήπειρο, την Τετάρτη 3 Οκτώβρη 2018.

Ταξιδέψαμε μαζί της. Και η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος μας έδωσε τ' ωραίο ταξίδι.

Έμεινε χαραγμένη εκείνη η βραδιά στη μνήμη των Ηπειρωτών.

Η διοίκηση της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος υπόσχεται. Θα ξαναπάμε στο Ηρώδειο.

Φωτογραφικό Πανόραμα

Φωτογραφίες
Αλέξης Τσέκας

Ιστορικά και Παραδοσιακά Ανάλεκτα

Το όργωμα

Η τεχνική του οργώματος. Κυψέλη Άρτας στη δεκαετία του '60

Μια λαογραφική προσέγγιση από τον Γιάννη Καραμπούλα

1967. Όργωμα με ξύλινο αλέτρι στην Γκούρα. (συνοικισμός Κυψέλης Άρτας), κρατώντας στο χέρι την βουκέντρα, η οποία είναι μακρύ ραβδί με σιδερένια μύτη στην άκρη, που το χρησιμοποιούν για να κεντρίζονται τα βόδια, ώστε να προχωρούν γρηγορότερα κατά το όργωμα. Στην άλλη άκρη το ραβδί είχε συχνά ένα μεταλλικό έλασμα σαν μικρή σπάτουλα για να ξεκολλάει, όταν χρειάζεται, ο ζευγάς το χώμα από το υνί του αλετριού και τις μπότες του. Οι αγελάδες βρίσκονται κάτω από τον ζυγό, ο οποίος συγκρατείται με τις ζεύγες στον λαιμό τους. Σε μια ανάπαυλα, προκειμένου να ξεποστάσει η ίδια και το ζευγάρι των αγελάδων, ο μικρός της φωτογραφίας Γιώργος Τσίτσας δεν χάνει την ευκαιρία να δοκιμάσει κι αυτός. Παρακολουθούν η Χριστίνα Τσίτσα, η οποία είχε τον νερόμυλο και την νεροτριβή και η νύφη της Κωνσταντίνης Τσίτσα, που κρατάει το σασούλι με τον σπόρο στο χέρι και είναι έτοιμη για τη σπορά. Πίσω αριστερά διακρίνεται η μικρή Δήμητρα Τσίτσα να παίζει με τα χώματα.

Κυψέλη Άρτας, 1967. (Φωτ.: Από το φωτογραφικό αρχείο της Κωνσταντίνης Τσίτσας)

Κωνσταντίνος Τσιβόλας, ο οργωτής και πίσω η Βαΐτσα Γαλαζούλα

1965. Όργωμα στο χωράφι του Δημητρίου Γαλαζούλα στον Κάτω Κάμπο (στο βάθος διακρίνεται το σπίτι του Κων/νου Κασάνου) με αγελάδες και ξύλινο αλέτρι. Το όργωμα γινόταν το φθινόπωρο μετά τις πρώτες βροχές που μαλάκωνε το χώμα. Οργώνανε το χωράφι και το αφήνανε για λίγες μέρες και στη συνέχεια το ξαναοργώνανε για να γίνει αφράτο το χώμα και να ακολουθήσει η σπορά. Κάποιες φορές –όταν το έκρινε απαραίτητο ο ζευγάς– ανάμεσα στα δύο οργώματα ή στο τέλος της σποράς σβανίζανε το χωράφι για να σπάσουν οι μεγάλοι κωμάτινοι σβώλοι και να ισοπεδωθεί η επιφάνεια του οργωμένου εδάφους. Στη φωτογραφία φαίνεται το χωράφι ήδη οργωμένο ενώ αρχίζει το δεύτερο όργωμα και η σπορά. Ο Χρήστος Τσιρώνης τραβάει με σκονίτη μία αγελάδα για να την οδηγήσει στην άκρη του χωραφιού και να ανοικτεί εκεί η πρώτη αυλακιά. Πολλές φορές γινόταν το ίδιο όταν η αγελάδα ήταν ατίθαση και δεν υπάκουε στα παραγγέλματα του ζευγαί. Πίσω από τις αγελά-

δες οργώνει, κρατώντας σταθερά τη λαβή του αλετριού, ο Κων/νος Τσιβόλας στον οποίο ανήκουν οι αγελάδες. Πολλοί χωριανοί διέθεταν ζευγάρι αγελάδων, μουλαριών ή αλόγων και με αυτά αναλάμβαναν να οργώσουν σχεδόν όλα τα χωράφια του χωριού. Δεν ήταν λίγες οι φορές που διέθεταν ένα ζώο και με τον δανεισμό ενός άλλου δημιουργούσαν το ζευγάρι. Πίσω ακολουθεί η Βαΐτσα Γαλαζούλα που ρίχνει τον σπόρο στο αυλάκι που δημιουργείται. Μόλις τα ζώα φτάσουν στην άκρη του χωραφιού θα κάνουν στροφή 180 μοιρών και το υνί θα ανοίξει καινούριο αυλάκι, το χώμα του οποίου θα καλύψει τους σπόρους του προηγούμενου αυλακιού. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα γίνει το όργωμα και η σπορά ολόκληρου του χωραφιού. (Από το φωτογραφικό αρχείο του Δημητρίου Καραλή)

Γιάννης Καραμπούλας

«Απ' όξω από τα οργώματα»

«Απ' όξω, από τα οργώματα, γυρνούνε οι ζευγολάτες, ηλιακαμένοι, ξέκοποι, βουβοί, αποκαρωμένοι, με τους ζυγούς, με τα βαριά τ' αλέτρια φορτωμένοι, και σαλαγούν από μπροστά τα δυο καματερά τους, τρανά, στεφανοκέρατα, κοιλάτα, με μακριά

στα Τζουμέρκα 1944 (Φωτ.: Tom Barnes) τραχηλά, τραχηλάτα, «Οώ! φωνάζοντας, οώ! Μελισπνέ, Λαμπίρη» κι αργά τα βόδια περπατούν και πού και πού μουγκρίζουν».

Κώστας Κρυστάλλης

Ένα παραμύθι για το Μαυρονόρος

Στην Πλάκα και στην Πλόκιστα, Τούρκος να μη πατήσει! Το βάλανε πέντε χωριά, πέντε κεφαλαχάρια, η Λίστα και ο Τασμαντάς, το Λιά και το Μπαμπούρι της Γλούστας τα κακά θεριά, Τούρκο δεν προσκυνάνε, σκώθηκαν και φύγανε στο Μαυρονόρος πάσαν... (από δημόδες άσμα)

Φωτ.: Βασίλης Λάππας

Ήταν κάπου στα μισά του 19ου αιώνα, δηλαδή... μια φορά κι ένα καιρό, στη Θεσπρωτική γη, που την κάτεχαν οι Τούρκοι και την δροσοπότιζε ο αρχαίος θύαμις, βρίσκονταν ξεπλωμένα στα βουνά του Τασμαντά μια δεκαπενταριά χωριά, σαν μεγάλα κυκλώπεια κοπάδια! Εκεί ήτανε και το χωριό οπου το λέγαν Γλούστα. Οι κάτοικοι ζούσαν ζωή σκληρότερη από τις πέτρες που χιζάνε τα σπίτια τους και οι χρείες... τους περισσεύαν!

Δεν τους έφταναν, λοιπόν, όλα αυτά, μαζί και «η φτώχεια με το τσιουβάλι», όπως άκουγα να λένε οι παλιοί, ήτανε και δυο –κυρίως– φαμίλιες τσιφλικόδων, που με χίλιους – δυο τρόπους, έκαναν την ζωή των Γλουστινών ΑΝΥΠΟΦΟΡΗ!

Έτσι, κάποιες φαμίλιες, αποφάσισαν να εγκαταλείψουν την πατρογονική γη τους!!! Οδυνηρό! Τραγικό! Ανάνθρωπο! Αναζήτησαν μια νέα θέση να πιαστούν, να φωλιάσουν πάνω, καρτερώντας κι αυτοί. Αυτή που με βία μετράει τη γη με το φοβερό και κοφτερό σπαθί της! Η έρευνα των ικνηλατών έδειξε την περιοχή Μαυρονόρος στο παρακείμενο βουνό με το κακόηχο, αναληθές και ανατριχιαστικό όνομα Κασιδιάρης!

Το μέρος είχε νερό, ήταν κυριολεκτικώς σθέατο, μπορούσαν να καλλιεργήσουν σε λίγα ξερικά χωράφια και με την παραχώρηση από την τουρκική διοί-

κηση, έκτασης στην ανατολική πλαγιά του Κ. αφ' ενός και έκτασης ποτιστικών χωραφιών στον κόμμο μεταξύ Πογδόριανης και Καλπακίου αφ' ετέρου, όλα αυτά λοιπόν τους φάνηκαν αρκετά για να μείνουν. Γιατί είχαν το σπουδαιότερο:

Είχαν τον δροσερό, βουνίσιο αέρα... Τον ελεύθερο αυτόν αέρα! Σιγά σιγά έκτισαν τα σπίτια τους. Όμορφα, πέτρινα, καλοχτισμένα σπίτια, με σνάγεια, με κατώγεια, με μπίμπες...

Οι άντρες έγιναν χιτσάδες άριστοι και τα μπουλουκία τους έχισαν πολλά χωριά της περιοχής. Οι γυναίκες μαστόρισες στην διαχείριση και στο κουμάντο μιας δύσκολης ζωής στα 930 μ. πάνω από τη μακρινή, τη φαρδιοπλάτα θάλασσα...

Στις αρχές του 20ου αιώνα και λίγο πριν την απελευθέρωση από τους Τούρκους, το χωριό θρήνησε θύματα –παιδιά, άντρες, γυναίκες– από συμπλοκές με Αρβανίτες, μέλη συμμοριών που ήθελαν να το χαλάσουν.

Η αρχή του τέλους για το Μαυρονόρος, έγινε στα τελειώματα του τραγικού εμφυλίου.

Το γεγονός αυτό συνεπικουρούμενο από τα μεγάλα κύματα της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, αλλά και από τη μακρινή και δύσβατη απόσταση μεταξύ χωριού/αμπελιών/κάμπου, ανάγκασαν τους εναπομείναντες ηλικιωμένους –κυρίως– Μαυρονορίτες να φύγουν από το όμορφο χωριό τους και να φτιάξουν νέο(!) εκεί που ήταν οι περίφημοι αμπελιώνες τους!

Τουτέστιν, διπλό κακό: Εγκατάλειψη του χωριού και καταστροφή των αμπελιών με άναρχη οικοδόμηση του νέου οικισμού και ανύπαρκτο σχεδιασμό!

Τι άπιστευτα παιγνίδια παίζει η μοίρα! Για σκέψου: Σπίτι στη Γλούστα, σπίτι στο παλιό Μαυρονόρος, σπίτι στο νέο Μαυρονόρος... έ! πιά να μη γίνουν καλοί χιτσάδες και οικοδόμοι!

Σήμερα αποδεκατισμένο... ξεπουλουισμένο... μετράει μια 15-αριά κατόικους, που ζουν όμως καλά... και ημερείς καλύτερα!

Γιάννης Ευαγγέλου Δάσκαλος, Μαυρονόρος

Η αυλόπορτα

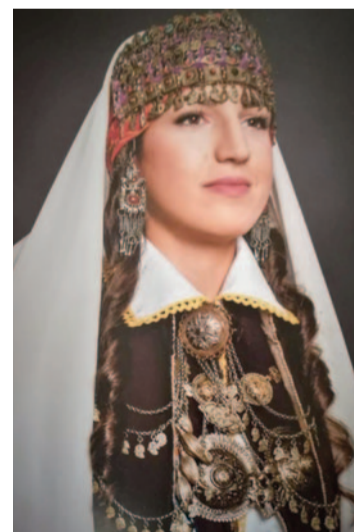
Χρώμα πράσινο. Το χρώμα της Ηλείου. Σε όποιο μέρος του τόπου μας κι αν πάμε, τα μάτια μας γεμίζουν με το χρώμα αυτό. Το πράσινο των δέντρων μας των πλατάνων, των ελάτων και των βελανιδιών, των οξμών και τω ιτιών, των κυπαρισσιών και των πορτοκαλιών. Άλλοτε βαθύ και άλλοτε απαλό, άλλοτε σκοτεινό και άλλοτε άγριο, είναι το χρώμα που βάφει τα βουνά και τις ελπίδες μας. Με το χρώμα αυτό βάφανε τις ξύλινες πόρτες των αυλών, των σπιτιών και των κατωγιών. Πόσα συναισθήματα κρύβονται πίσω από μια πόρτα που κλείνει ή ανοίγει! Μια πόρτα που κάποτε ήταν ανοικτή και το ρόμπρο της χτύπαγε συνεχώς. Όμως τα τελευταία χρόνια οι πόρτες αυτές των χωριών μας, είναι κλειστές. Οι παππούδες και οι γιαγιάδες έχουν φύγει. Τα παιδιά τους έχουν πάει να ζήσουν στις μεγάλες πόλεις προσπαθώντας να στήσουν μια ζωή εκεί. Τα εγγόνια απομακρυσμένα από τον τόπο καταγωγής

τους, δεν τον επισκέπτονται συχνά. Ωστόσο κάθε καλοκαίρι, γύρω του Αϊ Λιός, κάτι αρχίζει σιγά σιγά να αλλάζει. Μια μια, οι κλειστές πόρτες ανοίγουν. Τα σκοτεινά παράθυρα φωτίζονται. Τα σκεπάσματα βγαίνουν να λιαστούν και τα ασπρόρουκα αερίζονται. Τα χωριά μας για δυο σχεδόν μήνες παίρνουν ζωή. Οι ξεντεμένοι επιστρέφουν. Οι παππούδες με τα μικρά εγγόνια, οι οικογένειες και οι νέοι. Δειλή η παρουσία τους στην αρχή. Αλλά όσο οι μέρες περνάνε και ο δεκαπενταύγουστος πλησιάζει, τα γέλια και τα τραγούδια γεμίζουν τον πάνρωτο ουρανό. Ο ήχος του κλαρίνου σιζίζει τον αέρα και φτάνει στον νου και στην καρδιά όλων μας. Τότε όλοι υποσχόμαστε να ανοίξουμε τις πράσινες κλειδωμένες πόρτες του τόπου μας... υποσχέσεις που με τα πρώτα φθινοπωρινά φύλλα, πετάνε μακριά.

Ελένη Κοντούλη

Νύφη Πωγωνίου

Εντυπωσιακή παραδοσιακή φορεσιά

Νύφη Παγωνίου. (Φωτ.: Από το ημερολόγιο του 2022 της Αδελφότητας Στρατινίστας Παγωνίου, Ήπειρος)

Νύφη Παγωνίου με επιμετάπια κοράνα Βυζαντινού τύπου ή αλλιώς στόλος και λευκό πέπλο. Ο στόλος πλαισιώνεται από εντυπωσιακά μακριά σκουλαρίκια καθώς και από μακριές τούφες μαλλιών σε περιέλιξη, (βόστρυχοι).

Εορταστικές Εκδηλώσεις στην Πάτρα για την 28^η Οκτωβρίου

Κυριάρχησε ο Πανηπειρωτικός Σύλλογος Πατρών

Ο Πανηπειρωτικός Σύλλογος Πατρών συμμετείχε σε όλη τη σειρά των επετειακών εκδηλώσεων για την 28η Οκτώβρη 1940, που με ξεχωριστή λαμπρότητα πραγματοποιήθηκαν στην Πάτρα, την Παρασκευή 28.10.2022. Αρχικώς, ο Πανηπειρωτικός Σύλλογος Πατρών εκπροσωπούμενος από τον Πρόεδρό του, συμμετείχε την δοξολογία που έλαβε χώρα εντός του Ιερού Μητροπολιτικού ναού της Ευαγγελιστρίας Πατρών. Εν συνεχεία, και πριν από την κατάθεση στεφάνων από εκπροσώπους των πολιτικών, πολιτειακών, στρατιωτικών, εκπαιδευτικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αρχών και φορέων του τόπου, ο Πρόεδρος, Χάιδας Αλέξανδρος, μπροστά από το μνημείο της Ελευθερίας στην πλατεία Εθνικής Αντίστασης, εκφώνησε τον

Πανηγυρικό της ημέρας και εν συνεχεία κατέθεσε στεφάνι. Ακολούθησε η παρέλαση, την οποία άνοιξε ο Σύλλογος. Το γεγονός αυτό είναι μια κίνηση της πολιτείας που εκτός από το συμβολικό της χαρακτήρα, φανερώνει τον αμέριστο σεβασμό στους ανθρώπους εκείνους που από μια φτηνή και φτωχή γωνιά της Ελλάδας μπήκαν στην πρώτη γραμμή. Ξεχωριστό κομμάτι όσων συμμετείχαν στην παρέλαση αποτέλεσε τόσο η νεολαία μας όσο και οι Ηπειρώτισσες γυναίκες. Ο Σύλλογος, ειδικά αυτή την ημέρα, θέλοντας να τιμήσει την Ηπειρώτισσα γυναίκα, παρουσίασε, μπροστά σε χιλιάδες κόσμου, την εικόνα

γυναικών ενδεδυμένων με παραδοσιακές φορεσιές και ζαλωμένων με πυρομαχικά, βαρύ ρουχισμό, κασέλες και βαρέλες. Μέσα από αυτή την γεμάτη συνυποδηλώσεις εικόνα, έγινε προσπάθεια να αποδοθεί η ηρωική και επιβλητική εικόνα της Ηπειρώτισσας γυναίκας, μάνας, κόρης που λάμπρυνε με την προσφορά της ολόκληρη την Ελλάδα. Μια γυναίκα που πρωτοστάτησε σε πράξεις εθνικής και κοινωνικής ευεργεσίας, που έγινε υπόδειγμα χρέους και καθήκοντος, που πρόσφερε αυθόρμητα, που έγινε παράδειγμα προς μίμηση.

Ο Πανηγυρικός της ημέρας που εκφώνησε ο πρόεδρος του Πανηπειρωτικού Συλλόγου Πατρών, Αλέξανδρος Χάιδας

Ο Αλέξανδρος Χάιδας, πρόεδρος του Πανηπειρωτικού Συλλόγου Πατρών, εκφωνεί τον πανηγυρικό της ημέρας

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα, Αξιότιμε εκπρόσωπε της ελληνικής κυβέρνησης, Αξιότιμοι εκπρόσωποι των πολιτειακών, πολιτικών, δικαστικών, στρατιωτικών, αστυνομικών, πολιτικών και πολιτειακών αρχών της Πάτρας,

Αξιότιμοι εκπρόσωποι του εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, οργανώσεων, σωματείων, ενώσεων, συλλόγων, κοινωνικών και πολιτιστικών φορέων, εθελοντές του Ερυθρού Σταυρού

Κυρίες, κύριοι, Μαθήτριες και μαθητές,

Υπάρχουν στιγμές και ημέρες στο βίο των ανθρώπων και των κοινωνιών, κατά τις οποίες το ανθρώπινο πνεύμα, ανυψούμενο πάνω από τον αισθητό κόσμο και τις φροντίδες της βιοπάλης, ανάγεται στη σφαίρα του ιδεώδους. Αυτό, χωρίς να είναι υπερβολή, συνέβη και πριν από 82 ακριβώς χρόνια, τότε που οι Έλληνες με το παρόδειγμά τους έγιναν σύμβολο αγώνα για τους λαούς. 82 χρόνια από τότε που ο ηρωισμός έγινε συνώνυμο με την ελληνική ψυχή, κάνοντας ολόκληρη την Ευρώπη, αλλά και την υφήλιο, να μιλά για την Ελλάδα.

Σήμερα στο πρόσωπο των Ελλήνων τιμάται η ιστορική μνήμη η οποία γίνεται οικουμενική και πανανθρώπινη, συνειδητοποιώντας όλοι όσοι πιστεύουν πραγματικά στην ιδέα της ελευθερίας και της δικαιοσύνης.

Σήμερα τιμάται η εποποιία του ελληνικού στρατού στα βουνά της Πίνδου και της Μοράβας, και η συνακόλουθη συγκινητική κατάληψη ελληνικών πόλεων και χωριών, όπως της Βιγλίτσας, της Κορυτσάς, της Μοσχόπολης, του Πόγραδετς, της Πρεμετίτς, του Αργυροκάστρου, της Χειμάρρας, της Κλεισούρας.

Τιμάται, επίσης, η πολυτιμότερη δράση του στόλου και τα κατορθώματα των υποβρυχικών Παπανικολής, Λάμπρος Κασιώνης, Πρωτέας, Τρίτωνα αλλά και η συνεπικουρία της περήφανης αεροπορίας μας με τις επιτυχημένες αναγνωρίσεις και τους καιρίους βομβαρδισμούς.

Και, βέβαια, σήμερα τιμούνται όλοι όσοι έπεσαν για την ελευθερία αλλά και όλος ο άμαχος πληθυσμός που πριν από την έναρξη του πολέμου συνέβαλε στην οργάνωση της

άμυνας. Αξίζει, στο σημείο αυτό, να σταθούμε στον άξιο κάθε εξάρσεως υπέροχο ηρωισμό των γυναικών της Πίνδου που πρωτοστάτησαν σε πράξεις εθνικής και κοινωνικής ευεργεσίας, που διέγραψαν μια διαδρομή σε υψηλές αξίες θάρρους, Πίστης, Πατριωτισμού και Αλtruισμού. Οι Ηπειρώτισσες αυτές γυναίκες στα κακοτράχαλα Ηπειρωτικά βουνά, αφηφώντας το κρύο, το χιόνι, τη βροχή, ακόμα και το θάνατο, κουβαλούσαν τρόφιμα, ρούχα, πολεμοφόδια, μετέφεραν τραυματίες, φρόντιζαν αρρώστους, κάνοντας παιδιά τους τα παιδιά όλων των Ελλήνων και σίτι τους τα ελληνικά βουνά.

Με το πέρασμα των χρόνων, ίσως σε μερικές των περιπτώσεων να λησμονήθηκε κατά τι ο σπουδαίος ρόλος τους, εντούτοις εμείς στον Πανηπειρωτικό Σύλλογο Πατρών είμαστε εδώ, στα σύγχρονα δεδομένα, αναίχοντας τιμητικά κάθε χρόνο την παρέλαση, προκειμένου να υπενθυμίζουμε την προσφορά τους και να τιμούμε τις Ελληνίδες μάνας, που μάχονται με το ίδιο θάρρος τις δυσκολίες της ζωής αυτού του υπερήφανου τόπου.

Συγχρόνως όμως, το έθνος μας τιμά την ύψιστη αξία της ζωής του ανθρώπου, την ελευθερία, η οποία υπήρξε κατά το Β' παγκόσμιο πόλεμο ευγενής νίκος του μεγάλου αγώνα. Ο νίκος αυτός είχε όλη την λάμψη του παρελθόντος, αλλά και όλη τη δραματικότητα των στιγμών της τότε κατάστασης.

Κυρίες και κύριοι, έρχεται εκείνο το πρωινό της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940, όταν οι Έλληνες ξύπνησαν σε μια διαφορετική πραγματικότητα. Στο άγγελμα του ξεσπάσματος του πολέμου τρία γράμματα περικλείουν το ηθικό μεγαλείο του Έλληνα. ΟΧΙ. Το προσκλητήριο της πατρίδας καλούσε όλους, χωρίς διακρίσεις, να συμμετέχουν σε μια εθνική υπόθεση τιμής, αξιοπρέπειας και προσπάσιης της εδαφικής μας ακεραιότητας. Μπροστά στον κίνδυνο η επικέντρωση στο στόχο της υπεράσπισης των εθνικών ιδανικών έβαλε σε δεύτερη μοίρα τις όποιες διαφορές, καθώς οι Έλληνες την ημέρα εκείνη κλήθηκαν να αναλάβουν την υπεράσπιση της πανάρχαιας ιστορίας τους. Όλοι βρίσκονται να ταξιδεύουν στο ίδιο βωγόνι, αφήνοντας πίσω τους τυχόν έριδες και πάθη, παίρνοντας μαζί

Μετά την παρέλαση έξω από τον Ιερό Ναό Αγίου Ανδρέου

Την παρέλαση άνοιξε και φέτος πανηγυρικά πρώτος ο Πανηπειρωτικός Σύλλογος Πατρών, όπως συμβαίνει τα τελευταία 30 χρόνια

Γυναίκες ζαλωμένες με πυρομαχικά, βαρύ ρουχισμό, κασέλες και βαρέλες

τους την πολύτιμη ευχή της μάνας. Της Ελληνίδας Μάνας.

Η πρώτη ημέρα του πολέμου βρίσκεται την Πάτρα να βομβαρδίζεται. Οι οδοί Τριών Ναυάρχων, Γούναρη, Αγίου Ανδρέου, Ρήγα Φεραίου, η συνοικία Αγίου Διονυσίου είναι μερικά από τα μέρη που δέχτηκαν τις βόμβες της Ιταλικής αεροπορίας και σημεία όπου κύθηκε αίμα αμάχων συμπολιτών μας.

Μπροστά σε αυτήν την εικόνα το ηθικό των Ελλήνων δεν κάμπτει. Αντίθετα γράφει με χρυσά γράμματα στιγμές αξίες να μνημονεύονται στα βιβλία της παγκόσμιας ιστορίας. Έλληνες και Ελληνίδες από άκρου εις άκρον συμμετέχουν νικηφόρα στον πόλεμο, δίνοντας τον καλύτερό τους εαυτό στις μάχες παρά την αριθμητική και σε πολεμικό εξοπλισμό υπεροπλία των αντιπάλων. Και έρχονται οι νίκες η μία μετά την άλλη, ανα-

Φωτογραφίες Βασίλης Λάγιος, υπεύθυνος φωτογραφικού τμήματος ΠΣΠ, και οικογένεια Τσόλκα

πτερόντας το ηθικό των φοβισμένων λαών στην σκλαβωμένη Ευρώπη, καθώς η αποτελεσματική αντίσταση από τον Οκτώβριο του 1940 έως τον Απρίλιο του 1941 αποτελεί την πρώτη νίκη συμμαχικών δυνάμεων απέναντι σε αυτές του Άξονα από το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Στην Πίνδο και τις ορεινές περιοχές οι μύθοι της σοφιστείας των τότε ισχυρών της γης.

Έτσι, οι Έλληνες του 1940 με την αντίστασή τους έγιναν υπερασπιστές πατριδίας και της ελευθερίας τους, πράγμα που δικαιούνται όλοι οι λαοί και όλοι οι άνθρωποι της γης, ανεξαρτήτως θρησκείας, χρώματος, γλώσσας, εθνότητας και πολιτισμικών χαρακτηριστικών.

Στο πλαίσιο αυτό, οι αγαπημένοι μας μαθητές και οι αγαπημένες μας μαθήτριες είναι ανάγκη να κατανοήσουν μέσα από την παιδαγωγική στα σχολεία ότι οι επείγουσες ιστορικές σταθμούς ανάμεσα στο παρόν, το παρελθόν και το μέλλον. Όχι μόνο δίνουν την ευκαιρία να γνωρί-

σονται το ελληνικό πολιτισμό και των εθνικών μας παραδόσεων κρίνεται άξιο όχι μόνο για τη διατήρησή του, αλλά και για τη συνεχή ανάδειξή του μέσω της εκπαίδευσής.

Προς τούτοις, ως θυμηθούμε τα λόγια του Διαφωτιστή του γένους μας, Αδαμάντιου Κοραή: «Είς τα σχολεία μας η χραισμιότερη και αναγκαίτερη και πρώτη όλων των άλλων γνώσεων είναι η επιστήμη της ελευθερίας, επειδή χωρίς αυτήν καμία αρετή δεν μπορεί να ενεργήσει ο άνθρωπος».

Σεβασμιώτατε, αξιότιμοι εκπρόσωποι της πολιτειακής, πολιτικής, δικαστικής, στρατιωτικής εξουσίας, εκπρόσωποι συλλόγων, ενώσεων και φορέων, Κυρίες, Κύριοι, νέοι και νέες, μετά από 82 χρόνια επιστρέφουμε με αναστοχασμό στο πρόσφατο ένδοξο παρελθόν μας, ενημερωνόμαστε, ευαισθητοποιούμαστε, κινητοποιούμαστε και παίρνουμε απαντήσεις. Το βροντερό «ΟΧΙ», η αυτελελής αυτή πράξη άρνησης, είναι το μέγιστο κατόρθωμα της ενότητας και αποφασιστικότητας των Ελλήνων. Είναι ένας σταθμός της ελληνικής και όχι μόνο ιστορίας με βαθύ νόημα, γιατί θα συμβολίζει αιώνια την πάλη του δικαίου με το άδικο, τον αγώνα για την ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γιατί θα υπενθυμίζει το μεγαλείο της θυσίας για το κοινό συμφέρον, την πίστη σε ιδανικά όπως είναι η ελευθερία και η δημοκρατία και την αξία της αντίστασης σε κάθε απάνθρωπη πράξη.

Ας αναλογιστούμε, λοιπόν, σήμερα το μέγεθος της σημασίας του «ΟΧΙ», καθώς η θύμηση αποτελεί βασικό παράγοντα αυτογνωσίας και συστατικό στοιχείο της ύπαρξής μας.

Σας ευχαριστώ πολύ. Χρόνια Πολλά.

Εξοικονομημένος Εμπορικός Συνεργάτης της ΕΠΑ Αττικής Α.Ε.

Διανομή αερίου ΟΤΕΚΑΣ ΕΤΑΡΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΑΕΡΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ Α.Ε.
ΕΥΡΩΣΥΝΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΩΝ για τη διανομή αερίων με τη φυσική αέρια

Σταύρος Λώτσης

Βοσ. Αλεξάνδρου 24
143 42 Νέα Φιλαδέλφεια
Τηλ.: 210 2314574
Fax: 210 2719421
Κιν.: 693 2474314
lotsis@otenet.gr, www.lotsis.gr